

The illustration depicts a dark-furred dog with long, wavy hair, standing on a brick ledge. The dog has large, dark, feathered wings spread out to its right. It is looking out of a window with a decorative frame of overlapping circles. The window panes show a bright, hazy sky. The entire scene is set against a background of a brick wall.

Олена Терещенко

Симарга
на
підвіконні

2010

Департамент інформаційної діяльності
та комунікацій з громадськістю
Чернігівської обласної державної адміністрації

Олена Терещенко

Симаргл на підвіконні

(хімерні історії)

Чернігів
Видавництво «Десна Поліграф»
2020

УДК 821.161.2
Т 35

Книга видана коштом обласного бюджету Чернігівської області в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної та видавничої сфер Чернігівщини на 2016–2020 роки за результатами конкурсу рукописів місцевих авторів 2020 року.

Не для продажу.

Терещенко О.

Т 35 Смаргл на підвіконні [Текст] : химерні історії / О. А. Терещенко.
– Чернігів : Десна Поліграф, 2020. – 92 с.

ISBN 978-617-7833-85-6

Віконт де Бражелон ласує морозивом у чернігівському кафе... Елегантний водяник розгулює набережною Стрижня, рятуючи від самогубства легковажних панянок... В одному зі старовинних чернігівських будинків мешкає справжня відьма... Сучасна студентка потрапляє прямісінько на бал до самого повітового предводителя дворянства... Русалки блукають міськими вуличками та кружляють у світлі ліхтарів... Крилатий пес-Смаргл самотньо сидить на мокрому підвіконні... Химерні історії, незвичні герої, реальність, що схожа на казку, й казка, яка стає реальністю.

Фантастичні оповіді про Чернігів – місто, в якому оживають легенди.

Художник – Олександр Терещенко

УДК 821.161.2

ISBN 978-617-7833-85-6

© О.А. Терещенко, 2020

*Княжа осінь злітає над містом,
Рветься дзвін у собору з грудей.
Вибиває копитами іскри
кінь рудий із багряних алей.*

*Летиться дощ з куполів золотавих,
Жовте листя на ликах ікон...
Осінь в місто ордою ввірвалась,
І охоплює стіни вогонь.*

*Диких коней шалена гонитва,
Свище вітер в порожнім гнізді.
А верба, мов розпатлана відьма,
знов ворожить на темній воді.*

*І вдивляється в зиму безмовно
сиве місто крізь приспаний ліс...
На порожнім припишк підвіконні
Пес-Симаргл, що від зграї відбивсь.*

Звір

Симаргл – язичницький бог у Київській Русі. Згадується в «Повісті временних літ» під 980 у переліку богів, чії ідоли встановив князь Володимир Святославич у Києві. Перське слово «Sīmurg» (Симург) означає казкового птаха, який шанувався як божество, а Сенмурв – напівсобака, напівптах. Зображення Симаргла можна побачити на капітелях Борисоглібського собору в Чернігові.

За вікном панувала похмура осіння мряка. Дощ впереміж із раннім цьогорічним снігом оббивав із дерев останнє вціліле листя, буре та скукожене. Ні осінь, ні зима – якесь міжчасове провалля. Погода, як то кажуть, добрий господар собаку на вулицю не випустить. Добре, що я завбачливо беру відпустку восени. Гайнути на відпочинок в теплі краї зараз можна в будь-яку пору року, аби тільки гроші. А от вставати зранку й тягтися на роботу холодного й темного осіннього ранку... Брр!

Але так чи так, а валятися весь день в ліжку все одно не виходило. Я неохоче вилізла з-під ковдри й кинула безнадійний погляд на вікно, за яким періщив дощ. По склу стікали вже суцільні потоки, затуляючи світло. І тут... Я побачила ЦЕ... Зіщулена, наскрізь промокла істота сиділа на підвіконні, з надією заглядаючи крізь шибку поглядом безпритульного собаки. Я протерла очі: сплю чи вже не сплю? Створіння загалом справді нагадувало волохатого скуйовдженого собаку і було десь завбільшки з кокер-спанієля (ага, спанієль, на підвіконні, на третьому поверсі! Дуже дотепно!). Але це б ще нічого. Справа в тому, що за спиною

в істоти звисали два геть мокрих крила. Класичні такі пташині крила, брунатно-сірі, на зразок голубиних.

Затамувавши подих, я підійшла впритул до вікна, немов сподіваючись, що загадкова істота розвіється, мов дим. Але нічого подібного не сталося. «Пес» продовжував сидіти на підвіконні, підібгавши лапи, й проникливо дивився на мене сумними карими очима. Це вже було занадто. Треба було бути зовсім бездушною тварюкою, аби відвернутися від цього погляду. Не дуже добре розуміючи, що роблю, я відчинила вікно. До кімнати увірвався холодний протяг, в обличчя мені сипонуло крижаним дощем. Я швидко вхопила мокру істоту обома руками (на щастя, вона була неважка), затигла в кімнату і захряснула вікно, відгороджуючись від негоди.

Я поставила «пса» на підлогу. Він широко розставив лапи й обтрусився, геть чисто як це роблять собаки. Килим зросився хвилиєю бризок. Привівши таким чином себе до ладу, створіння обережно пішло по кімнаті, обнюхуючи кожен куток. Стукаючи кігтями по підлозі, пройшло в коридор і далі до вітальні. Я зацікавлено рушила слідом і стала свідком того, як песик, нахабно піднявши лапу, вже намірився зросити бабусин фікус, який мирно стояв у кутку кімнати. Бідна рослинка й так почала всихати, а тут ще така наруга!

– Ти що робиш! – кинулася я до пса. – Фу! Не можна!

Узявши звіра за загривок, я відтягла його від діжки з фікусом.

– Схоже, треба тобі провітритися, – я пішла в передпокій, понишпорила в шухлядах і дістала нашійник та повідець покійного Вела. Щоправда, мій лабрадор, який нині, мабуть, перебував десь у своєму собачому раю, був більшим за це створіння. Але поки що спробуємо обійтися наявними засобами. Затигнувши нашійник на останню дірочку (він все одно був завеликий), я пристебнула повідець, а тоді згадала, що стою посеред передпокою в піжамах й домашніх капцях. Зібралася називається!

– Сидіти, – наказала я істоті, не дуже сподіваючись на виконання команди.

Однак, на мій подив, песик слухняно всівся на килимку біля дверей і приготувався терпляче чекати.

– От молодець! – похвалила я його й швидко кинулася до кімнати перевдягатися.

За кілька хвилин ми вдвох уже тупотіли сходами, крила істоти волочилися позаду, ледь не черкаючи по підлозі, а я на ходу розмірковувала: як все-таки добре, що на вулиці негода, й ніхто зайвий раз носа з квартири не висовує. Бо уявити як я із ЦИМ проходжу повз бабусь, що постійно чергують на лавочці біля під'їзду, було занадто навіть для моєї багатой фантазії.

Злива трохи вщухла, перетворившись на дрібний дощ, набридливий і тягучий. Пес потупцяв трохи, тицяючись носом у калюжі. Тоді зросив найближчий кущик і рішуче рушив назад до дверей під'їзду.

Залишивши його вдома, я швидко гайнула до супермаркету через дорогу, повернувшись із великим пакетом собачого корму. Звісно, крила наводили на думку, що, можливо, придався б і корм для папужок, але, що не кажи, таки собачого в моєму несподіваному гості було більше.

Висипавши в миску корм, я сіла на стілець у кухні, спостерігаючи, як істота з апетитом хрумкає «делікатесним меню з ніжною телятиною». Крила собаки були складені за спиною, і я зауважила, що одне з них якимось неприродно відстовбурчене, ніби зламане або вивихнуте. Я торкнулася крила, пес смикнувся й болісно заскавчав.

Бідненький! Треба його якимось показати ветеринару. Але тягтися до клініки з крилатим собакою... Я, звісно, полюблюю виглядати екстравагантно, але все-таки не настільки. Погортавши старий записник, я відшукала номер ветеринара, знайомого батьків, і вирішила зробити виклик додому.

– Знову собаку завели? – бадьоро поцікавився ветеринар, переступаючи поріг квартири. – Ну, і де наш пацієнт?

Ми зайшли до вітальні. «Песик» зацікавлено підняв голову, поглянув на лікаря й радісно завиляв хвостом.

Ветеринар підійшов ближче.

– Щось він не схожий на хворого, – із сумнівом мовив чоловік. – А... А це що таке?

Обличчя лікаря витягнулося, пальцем він показував на крила. Схоже, що за всю свою багату медичну практику такого йому бачити ще не доводилося.

– Крило в нього, схоже, зламане, – найбезневиннішим тоном мовила я. – Хотіла, аби ви оглянули...

– Крило? Крило! Ви що, знущаетесь?! Як ви їх причепили до бідної тварини?! Що за дурнуватий розіграш?!

Я похитала головою.

– Лікарю, в тому-то й справа, що це не розіграш. Мені просто немає більше до кого звернутися... як до фахівця. Крила найсправжнісінькі, хоч я й розумію, що це звучить як маячня. Одне з них, схоже, пошкоджене. Він скавчить, коли я його торкаюся. Коротше, цю істоту я сьогодні вранці зняла зі свого підвіконня. І якщо ви бачите те саме, що й я, тобто крилатого собаку, значить я ще не з'їхала з глузду.

Лікар пильно подивився на мене, знову перевів погляд на дивну істоту, зітхнув і похитав головою. А тоді присів поруч із песиком на килим і заходився оглядати крило.

* * *

Ближче до ночі, коли я вже збиралася вкладатися спати, «пес» теж перебрався з вітальні до спальні. Причому дуже настирливо намагався зайняти моє ліжко. Я ці спроби присікла ще в зародку та облаштувала гостю кубло зі свого старого светра в кутку спальні, біля батареї. Пес глянув на мене трохи ображено, але врешті решт, пововтузившись, мабуть, вирішив, що в теплому закутку не так уже й погано. Обережно випростав перебинтова-

не крило (на щастя, воно таки було не зламане) й задрімав, поклавши голову на лапи.

А от до мене сон ніяк не йшов. Я в черговий раз прокручувала в думках події сьогоденного дня. Собака з крилами! Маразм якийсь. Якби не ветеринар, я б точно подумала, що з'їхала з глузду й у мене галюцинації. Але наша колективна галюцинація мирно сопіла біля батареї і зникати не збиралася. А ще мене не полишало настирливе відчуття, що подібне я вже десь бачила, чула або читала. Якась казка? Легенда? Думка викручувалася в'юном, а я марно намагалася впіймати її за хвоста, аж поки не поринула нарешті в сон.

* * *

«А иная рать на Чернигов пришедши и обстоупиша град; слышав же Мьстислав Глебович нападение иноплемнных на град и прииде на не с своими вои; и бившимся им, лют бо паки бои бысть оу Чернигова... И побежден бысть Мстислав и множество вои его избъено бысть, и града взяша и запалиша огнем...»

Іпатіївський літопис про захоплення Чернігова монголами (жовтень 1239 року)

* * *

Відблиски вогню, що шумів за стінами собору, жовто-червоними плямами стрибали по кам'яній кладці. Відлуння десятків схвильованих людських голосів тремтіло під куполом зграєю сполоханих птахів. Хлопчик років десяти сидів, зіщулившись, у кутку верхньої галереї. Він обхопив коліна руками, але осінній холод все одно проникав під розірвану в кількох місцях полотняну сорочку. Малий тремтів не лише від холоду, а й від жаху, з однаковим острахом дослухаючись і до гомону людських голосів усередині храму, й до зловісного тріскотіння вогню за його стінами.

Раптом хлопчик відчув, як щось м'яке й пухнасте тицьнуло-

ся в коліна. Він простягнув руку, намацавши в темряві кудлату голову. Пес! Звідки він тут? Собака притулився ближче, ніби намагаючись зігріти малого своїм теплом. Той із вдячністю притиснувся до несподіваного товариша, зариваючись пальцями в густу кудлату шерсть. Хлопчик гладив собаку, примовляючи: «Хороший песик, добрий песик...». Але раптом замовк на півслові, й тремтячими пальцями почав обмацувати спину пса. «Песику, песику... Та що ж це в тебе...». Схоже, такі ретельні оглядини псу не сподобалися. Він невдоволено рикнув і відступив до стіни. Спалахнула чергова заграва, на мить осяваючи галерею червоним світлом і даючи змогу роздивитися собаку. Хлопчик заціпенів від жаху, затуляючи рота руками й тамуючи крик. Кудлатий пес розправляв за спиною великі чорно-брунатні крила... Химера озирнулася, тоді ступила до вікна й, змахнувши крилами, зникла в багряній розжареній темряві.

Знизу долинали людські крики, які ставали все голоснішими. Хлопчик обережно наблизився до краю галереї й визирнув назовні. Люди з криками жаху вибігали з собору, а над головою й під ногами щось загрозливо тріскотіло й гупало. Здавалося, міцні дошки, з яких була зроблена галерея, вигинаються й двигать. «Горить! Собор горить!» – долинали знизу розпачливі зойки. Малий сахнувся назад і кинувся до сходів, які вели вниз із галереї. Він уже не відчував холоду, час від часу витираючи рукавом сорочки спітніле чоло. Ось і сходи! Швидше звідси! В обличчя війнуло жаром. Шлях перегородила суцільна стіна вогню: сходи з галереї вже горіли, й полум'я піднімалося все вище, немов ненажерливе чудовисько, ковтаючи все на своєму шляху.

Малий кинувся назад, знову висунувся з галереї. Надто високо. Що краще: розбитися чи згоріти? Тим часом полум'я підступало ближче. Галерея горіла вже цілком, ризикуючи ось-ось обвалитися. Він закричав і забився в куток, неначе зацьковане звірятко. Це була вірна загибель, але малий раптово відчув, що більше не має сил опиратися. Хлопчик повільно сповз на підлогу,

зіщулився й міцно-міцно заплющив очі, аби не бачити страшного вогняного монстра, що невідвратно наближався. Від жару вже було нічим дихати, перед очима все пливло. У зблисках полум'я на стінах вимальовувалися якісь химерні тіні, обличчя святих на фресках скрушно витягувалися, здавалося, вони розпачливо хитають головами, шкодуючи нещасне дитя. Хлопець занурився у якесь блаженне напівзабуття. «От і добре, буде не боляче...» – було його останньою думкою. Марячи, він відчув, ніби чийсь гострі зуби стиснулися на комірі блаженської сорочки, його чи потягли, чи понесли кудись. А далі все огорнула суцільна темрява.

* * *

Я прокинулася досить рано в дивно-збентеженому стані. Ще ніколи мені не снилися такі дивні й такі яскраві сні. «Бідна дитина, невже він так і згорів там?» – це була перша думка, яку я спромоглася чітко сформулювати. «Що ти верзеш? – подав голос здоровий глузд. – Яка дитина? Це був лише сон». Але я відмахнулася від цієї цілком слушної думки. Почувся стукіт кігтів по підлозі, й до спальні увійшов мій учорашній химерний гість. Я пильно подивилася на нього, і пес відповів проникливим поглядом розумних карих очей.

– Це ж ти був там, правильно? – запитала я.

«Так, – почулося в моїй голові. – Це був я».

– Ти врятував того хлопчика? Що з ним сталося? І... хто ти такий взагалі?

Пес пильно поглянув просто мені в очі, й тоді я раптом побачила...

* * *

– Ти диви, дихає! Живий! Гей, хлопче, ти чуєш мене?

– І як він тільки примудрився вибратися живим? Наші вивідачі кажуть: палає все місто. Нібито навіть собор святих Бориса й Гліба горить...

– Так он же в нього вся сорочка чорна. Певне, з самого пекла вибрався хлопчина...

Голоси долинали до Дана, немов крізь товсту повсть. Він спробував ворухнутися й тихо застогнав. Усе тіло боліло, але це означало, що він таки живий. Як він примудрився вибратися з охопленої вогнем галереї собору, хлопець не пам'ятав. Немов у тумані, пригадувалася якась химерна постать: чи то пес із крилами, чи якась інша потвора? Ніби він бачив це чудовисько там, у соборі. Мабуть, марив... Хлопець розплющив очі. Над ним схилилися кілька вояків у кольчугах.

– Дивіться, очі розплющив! Принесіть води, хто-небудь! – гукнув один із воїнів.

Чийсь міцні руки допомогли хлопцеві сісти, біля губ опинився глиняний кухоль. Жадібно ковтаючи й кашляючи, Дан випив усю воду, а тоді знову безсило опустився на траву.

– Треба забрати його до табору, пропаде ж, – мовив молодий вояк зі світло-русявою бородою. – Ти йти зможеш, хлопче? – звернувся він до Дана.

Хлопчик тільки кивнув і, кречучи, спробував підвестися на ноги. Русявий воїн підтримав його під лікоть, аби хлопець не завалився назад на землю.

– Ось так, пішли потихеньку...

– А я б остерігся брати його з собою, – раптом почув Дан за спиною й здригнувся від цього крижаного голосу. – А що як він татарський шпигун? Чи... – чоловік стишив голос, – взагалі нечистий дух, якого вогонь не бере...

– Та що ти верзеш, Ратшо?! – обурився русявий вояк, що підтримував Дана. – Він же зовсім дитина...

– Зачекай, Світозарє, – підняв руку найстарший із вояків, кремезний чоловік із густою сиво-чорною бородою та шрамом на щоці. – І ти, Ратшо, теж не поспішай хлопця обмовляти. Нехай краще сам скаже, хто він і звідки.

– То що, хлопче? Що скажеш?

Вояки пильно дивилися на Дана: хто зацікавлено, хто насто-
рожено, Ратша – відверто вороже.

– Я... – хлопець судомно ковтнув. – Я сирота... У Чернігові
мене прихистив знахар Береза, я в нього жив...

– Ну ось, а я що казав! – переможно вигукнув Ратша. – Чув
я про цього знахаря: еретик і безбожник, що знався з нечистою
силою...

– Неправда! – ледь не плачучи, вигукнув Дан. – Він добрий,
він людей лікував...

– Дивіться, що це в нього? – палець Ратші вперся в медальйон,
що визирав з-під коміра розірваної сорочки. – Поганський амулет!

На тонкій шворці на шії хлопця висіла срібна пластинка із зо-
браженням химерного птахо-пса в обрамленні розквітлих пагонів.

– Це пам'ятка про мою матір, її прикраса, – хлопець інстинк-
тивно затулив долонею медальйон.

– Чудово! – глумливо пирхнув Ратша. – То твоя мати також
була відьмою!

– Неправда! Не смій так про неї! – Дан стиснув кулаки.

– Ах ти ж, щеня! – Ратша загрозово насунувся на Дана. – Ти
мені ще поговори...

І раптом із-за кушів із лютим гарчанням вискочив невеликий
кудлатий пес і вчепився вояку в ногу. Ратша закричав і спробу-
вав відштовхнути несподіваного нападника. Але пес не розтис-
кав зубів, продовжуючи загрозово гарчати. Дан дивився на пса
широко відкритими очима. Це ж його він бачив там, на палаю-
чій галереї. Тільки тепер він був без крил. Шерсть на спині со-
баки була настовбурчена, злиплася й стирчала якимись неохай-
ними колтунами. Може, це їх він тоді сприйняв за крила в чаду
пожежі? Але ж він на власні очі бачив, як пес вилетів у вікно...

Тим часом пес полишив вояка й, продовжуючи гарчати й шкі-
рити зуби, зник у кущах.

– Ти диви, яка тварюка, чобіт прокусив! – Ратша занепокоє-
но оглядав ногу.

– Так, а з хлопчиськом що робити? – нагадав один із вояків.
Старий дружинник пильно глянув та Дана.

– Із собою заберемо, а там подивимось. І треба було б цю тварюку таки розшукати...

– Це не тварюка, – несміливо озвався Дан. – Це мій пес, він мене з пожежі витягнув... І зараз захистити хотів...

Обличчя Ратші перекошилося з люті.

– Та я зараз і тебе, і твою шавку...

– Тихо, Ратшо, – втрутився старий вояк. – Пес за хазяїна вступився, то добрий пес. Ти, хлопче, підеш із нами. І собаку свого забирай. Тільки заспокой його, щоб на людей не кидався. До речі, як тебе звати?

– Дан.

* * *

Собор палав... Бічні галереї вже обвалилися. Вогонь лизав стіни, виривався крізь стрільчасті вузькі вікна... Химерні собако-птахи, вирізьблені з білого каменю, вигиналися й тремтіли, ніби хотіли й не годні були втекти з цього пекла.

У багряно-кривавому небі, в сполохах полум'я промайнули чорно-брунатні крила. Небесний пес блискавкою пронісся над собором, немовби хотів загасити вогонь. Різьблені камінні пси витягнули шиї, благаючи про порятунок, обвуглюючись у вогняну безодню... І раптом осіннє небо затягнулося хмарами, війнув прохолодний вітер, розриваючи спекотне коло, і на палаючий собор бризнули перші краплі дощу... Собако-пес ширяв у хмарах, і різьблені камінні химери безмовно вигукували слова вдячності...

* * *

Залишки князівського війська розташувалися табором понад Десною... Біля одного з наметів сидів русявий Світозар. Поруч Дан поїв якимось відваром вояка дуже схожого на Світозара, тільки трохи старшого.

– Мій брат житиме? – Світозар занепокоєно подивився на Дана. – Ти впевнений, що знахар тобі саме цю траву показував.

– Він житиме, – впевнено кивнув Дан і приклав руку до грудей, де під сорочкою висів амулет із химерним птахо-псом.

* * *

Я вийшла з під'їзду і відстебнула повідець від нашійника. Пес ступив туди-сюди, залишаючи на свіжому, ще незайманому снігу відбитки пазуристих лап. Тоді обережно розправив загоєне крило, змахнув ним і здійнявся в повітря. Пес зробив коло над подвір'ям, а тоді злетів вище й зник у ранніх осінніх сутінках.

Я повільно підіймалася сходами на свій поверх. Відчинила двері... Квартира, здавалося, спорожніла. Я пройшла до спальні. На тумбочці біля ліжка тьмяно виблискував срібний медальйон: крилатий пес в обрамленні розквітлих пагонів. Я зітхнула й затисла прикрасу в кулаці... За вікном падав сніг...

Мій коханий віконт

*Тим, хто все життя перечитує
«Трьох мушкетерів»,
присвячую*

На моєму ліжку міцно спав худорлявий юнак. Темне, хвилясте волосся розсипалося по подушці. Я обережно поклала долоню на його чоло: схоже температура нарешті почала спадати. Уві сні хлопець час від часу тихо стогнав, і тоді довгі густі вії ледь тремтіли. Я сіла в крісло й обхопила голову руками. Ситуація вималюувалася не вельми райдушна: сьогодні ввечері повертається з табору донька (до речі, вже, мабуть, час вирушати на вокзал її зустрічати), а за кілька днів із експедиції приїздить чоловік. Тож варто було поміркувати, як я пояснюватиму появу в нашому домі несподіваного й, треба зізнатися, незвичайного гостя. Я підозрювала: якщо розповісти близьким правду, то це для мене буде прямий шлях до кабінету психіатра.

А як же безневинно все починалося...

* * *

Цю букіністичну крамничку я запримітила вже давно. Знаходилася вона, фактично, в центрі міста, але заховалася на одній із тих маленьких вуличок, про існування яких знали хіба що старожилі цього району й такі ж божевільні, як я, зациклені на старовині. Книги там були недешеві, але траплялися справжні раритети. Як наприклад, сьогодні, коли я, ще не вірячи своєму щастю, зняла з полиці томик Олександра Дюма. «Віконт де Бражелон»! Та ще й в оригіналі! Оце так пощастило! Хоча... яке там пощастило. Уявляю, скільки вона може коштувати. І все ж рука сама мимоволі розгорнула книгу. Ага... Здається, це лише остання частина. На

пожовклій від часу титульній сторінці стояла дата – 1850 рік. Не вже перше видання? Звідки воно? Я б іще повірила, побачивши таку знахідку в якійсь антикварній крамничці Парижа. Але тут... Просто неймовірно! Запитати про ціну? Як відомо, спиток – не збиток. То чом би й ні.

Звичайно, книга коштувала недешево, але, на мій подив, не замарно дорого. Роздивившись пильніше, я зрозуміла й причину такого дива. Наприкінці книги бракувало з пів десятка сторінок, а на корінці розпливлася чорнильна пляма. Але такі дрібниці вже не могли затьмарити мого щастя. І головне – потрібна сума просто зараз була в мене з собою.

Щоправда, призначалася вона для купівлі італійських чобітків, які я ще минулого тижня нагледіла в одній із фірмових крамниць торговельного центру. Але нащо мені чобітки серед літа?

Коли я розраховувалася з букіністом, він якось дивно поглянув на мене поверх своїх дещо старомодних окулярів у залізній оправі. Мені здалося: він хоче щось сказати. Але чоловік лише швидко передав мені книгу, так, ніби вона обпікала його пальці.

Утім, я не мала наміру довго розмірковувати над дивною поведінкою букініста. Міцно затискаючи під пахвою томик Дюма, я поквапилася додому.

Кинувши сумку на крісло у вітальні, відкрила книгу навмання й вирішила згадати свої курси французької. Напевне, вже все забула, треба буде з осені поновити заняття. Але вдома я була сама, тож підсміюватися над вимовою, як це іноді робила донька, було нікому.

*«Voilà de quoi s'entretenaient, comme toujours, Athos et Raoul, en arpentant la longue allée de tilleuls dans le parc, lorsque retentit soudain la clochette qui servait à annoncer au comte soit l'heure du repas, soit une visite... »**

* «Ось про що говорили, як завжди, Атос і Рауль, міряючи кроками довгу липову алею в парку, що межував із замком, коли пролунав дзвоник, яким зазвичай сповіщали про обід або прибуття гостя...» – фрагмент 231 розділу заключної частини роману О. Дюма «Віконт де Бражелон, або Десять років потому»

Однак не встигла я дочитати й першого речення, коли відчула, ніби повітря перед очима якось дивно пливе й колишеться, як це буває на вулиці в сильну спеку. А тоді балконні двері, а загалом і вся стіна кімнати поступово розтанули, і я опинилася на дорозі, що тяглася між розлогими липами. Вдалині вимальовувалися шпилясті вежі замку; дорога вела якраз до кованої брами, за якою проглядалися пишні клумби й акуратно підстрижені кущі. Так... Приїхали... Невже саме так і втрачають розум?

Я сіла просто в траву обіч дороги: це треба було обміркувати. Хоча, з іншого боку, як можна міркувати, коли здоровий глузд, схоже, пішов, не прощаючись? Сонце тим часом припікало, треба було б пошукати якийсь затінок, та й пити хотілося. За спиною я почувала шум і озирнулася: по дорозі в бік брами скакав вершник. Порівнявшись зі мною, він нерішуче зупинив коня, зміряв мене зацікавленим поглядом і зіскочив на землю. Це був підстаркуватий чоловік, дуже високий і худий. Він пильно дивився на мене, але нічого не говорив. «Німіє чи що?», – подумала я. Незнайомець тим часом приклав долоню до грудей.

– Грімо, – мовив він, злегка вклоняючись і продовжуючи пильно дивитися на мене. Це, напевне, означало, що я в свою чергу маю представитися.

Але я буквально остовпіла. «Грімо? Слуга Атоса? Оце вже я точно Дюма перечитала, треба з цим зав'язувати. Тим більше, в моєму віці... Дивно так божеволіти...»

* * *

Немолодий, але все ще красивий і ставний чоловік із блакитними очима й чорним волоссям, у якому вже пробивалася сивина, походжав із кутка в куток пишно обставленого кабінету. Час від часу він кидав на мене пронизливий погляд, під яким я почувалася досить незатишно. Урешті граф де Ла Фер зупинився й опустився в крісло навпроти мене.

– Я не знаю, янгол ви чи демон і які сили перенесли вас сюди,

але в жодному разі не хочу, аби в мої родинні справи втручалися сторонні...

Я вже відкрила рота, аби заперечити, але граф владним жестом зупинив мене й продовжував.

– Я готовий припустити, що ви прийшли лише з добрими намірами, але зрозумійте: мені дуже важко повірити в те, що ви розповіли. Посудіть самі: ви показуєте мені якусь книжку, яка буде видана через двісті років. Чи це не безглуздзя? Більше того, ви кажете, що чоловік, який написав цю книгу, визначив долю мою й мого сина Рауля. І ще долі багатьох людей. Як це розуміти? Цей чоловік Господь Бог? Бо до цього часу я вважав, що тільки Всевишній має владу над людськими долями. То хто ж він?

– Він... він письменник...

На обличчі графа з'явилася презирлива посмішка.

– Якийсь нещасний писака визначив, як має жити й померти граф де Ла Фер?! Вибачте, мадам, але це просто смішно.

Смішно йому, ну, ви подивіться! Мене розібрала злість.

– Добре, – мовила я найбезневиннішим тоном. – Якщо цей, як ви кажете, писака, все вигadaв, то зробіть по-іншому, не так, як визначив він. Дозвольте вашому Раулю одружитися з Луїзою де Лавальєр, нехай живуть довго й щасливо.

Граф рвучко підвівся з крісла, очі його спалахнули.

– Нізащо! Мій син вартий кращої партії! Крім того, він ще занадто молодий, аби одружуватися, на нього чекає блискуча військова кар'єра. Я не дозволю йому одружитися з цим дівчиськом!

– Чудово, – задоволено кивнула я. – Не дозволяйте. Тим більше, що цим, як ви кажете, дівчиськом дуже скоро всерйоз зацікавиться сам король. А ваш син із розбитим від зраженого кохання серцем вирушить до Африки, де знайде смерть під арабськими кулями. Та й ви без нього жити не зможете... Ця книга має сумний кінець...

Це були дуже жорстокі слова, в цю мить я ненавиділа себе за

них, але вчинити інакше не могла. Адже в моїй голові вже зринула й почала рости божевільна ідея. Можливо, це було найбожевільніше з усього, що мені колись доводилося робити.

Граф знову опустився в крісло, здавалося, він враз постарішав років на десять.

– Нащо ви говорите мені все це? – запитав він хрипко. – Якщо нічого змінити не можна...

– Можна, – видихнула я. – Можна принаймні спробувати. Якщо вже ця книга потрапила мені до рук і я тут – невже це все випадково? Якщо ви згодні розлучитися з Раулем на певний час... я спробую його врятувати.

– Яким чином?

– Я заберу його з собою, в наш світ. І поверну тоді, коли буду впевнена, що він забув цю свою Луїзу...

– Але чого б він мав її забувати, – заперечив Атос. – Мій син, як бачите, дуже вірний у коханні... На жаль...

Я похитала головою:

– Повірте, графе, наш світ настільки відрізняється від вашого, що, потрапивши туди, Рауль від надміру вражень може забути й власне ім'я. Тож мадемуазель де Лавальєр не має шансів залишитись у пам'яті віконтки.

Мої слова були надто самовпевненими, але тоді я ще не розуміла цього. Повагавшись якусь хвилину, Атос узяв зі столу дзвоник і викликав Грімо.

– Рауль? – коротко запитав граф, який завжди був небагатослівним у спілкуванні зі своїм слугою і, схоже, з роками не збирався відмовлятися від цієї звички.

– Повернувся, – коротко повідомив Грімо.

– Поклич, – наказав Атос.

Грімо вклонився й вийшов, а за кілька хвилин на порозі кабінету з'явився вродливий темноволосий юнак. Одного погляду на його обличчя було достатньо, аби зрозуміти, чий він син.

Схожість із графом була просто разючою: такі самі точені риси благородного обличчя, темні кучері, що ледь сягали плечей, блакиті очі, в глибині яких причаїлася печаль.

Рауль увічливо вклонився. На хвилину його погляд затримався на мені, але, звісно, виховання не дозволяло юному віконту витріщатися на незнайомку, якою б дивною вона йому не здавалася. «Добре, хоч я сьогодні не в джинсах», – з полегшенням подумала я, обсмикуючи свій улюблений літній сарафан, який аж ніяк не був схожим на модний силует зразка тисяча шістсот якогось там року.

– Ви кликали мене, батьку? – голос у Рауля виявився доволі дзвінким, як для хлопця, але приємним.

– Так, віконте. Дозвольте представити вам Еленну Дво... хм.. Д'Ворську.

– Моє шанування, мадам... – Рауль знову вклонився.

– Мадам Еленна запрошує вас погостювати в неї якийсь час, я дав згоду. Думаю, вам це піде на користь.

Обличчя Рауля враз спохмурніло.

– Ви відсилаєте мене, батьку? Це через мадемуазель де Лавальєр, так?

«А він дуже розумний хлопець, – промайнуло в мене в голові. – Звісно, з таким татком інакше й бути не могло. Але що нам тепер робити з цим розумником?»

Атос нічого не відповів, тільки насупив брови.

– Я, звісно, виконаю все, що ви накажете, – вів далі Рауль. – Але... це жорстоко, батьку... – його голос зрадливо зірвався, хоч хлопець і намагався себе опанувати. – Нащо ви так зі мною? Я кохаю Луїзу, я не розумію, чому ви...

– Досить, віконте! – Атос різко перервав сина. – Я вже пояснював вам і не збираюся повертатися до цієї розмови...

Схоже, мала ось-ось вибухнути гроза. Я не бажала ставати свідком сімейної сцени, тому вирішила втрутитися.

– Графе, прошу вибачення. Дозвольте мені сказати кілька слів віконту віч-на-віч.

І, не чекаючи згоди, я швидко потягла Рауля за руку з кабінету.

Ми влаштувалися у віконній ніші. Я присіла на широке підвіконня, Рауль стояв навпроти, але старанно уникав дивитися мені в очі.

– Віконте, – невпевнено почала я. – Я вам не ворог. Я тут аби допомогти вам... і вашому батькові.

Нарешті мені вдалося піймати його погляд: холодний і насторожений.

– Ви хочете допомогти мені, розлучивши з коханою? – в голосі бриніла гіркота.

– Вона не кохає вас, Раулю, й ніколи не кохала. Ви завжди були для неї тільки братом. Вона кохає іншого...

Віконт похитнувся, ніби від удару, й повільно опустився на підвіконня поруч зі мною, закривши обличчя руками.

– Звідки ви це знаєте? – глухо запитав він. – Хто ви?

– Я прийшла сюди... з іншого світу. Я ще не народилася. Я житиму через чотири сторіччя й дуже далеко звідси...

Це прозвучало, як слова божевільного, але віконту, схоже, зараз було все одно. Я могла б із тим же успіхом сказати, що я архангел Михаїл, свята Варвара або королева диких племен.

– І ви хочете забрати мене з собою? – запитав він, байдужо дивлячись кудись повз мене.

– Обіцяю, що нічого поганого з вами не станеться...

– Добре, я згоден, – сухо промовив віконт. А тоді глянув просто мені в очі, і я відсахнулася від цього крижаного блакитного погляду. – Але я присягаюся, що ні янголи, ні демони, ні істоти з інших світів не змусять мене забути Луїзу.

Я ледь не закрипіла зубами від безсилої люті. От упертюх! Та його треба від самого себе рятувати. Схоже, процес «забування» мадемуазель де Лавальєр може суттєво затягнутися...

* * *

Я дивилася на розкриту книгу, що лежала на столі, ще не до кінця уявляючи, як нею скористатися, аби повернутися назад. Ідучи за логікою: якщо, розкривши книгу, я потрапила сюди, то тепер її слід було закрити. Але чи працює логіка в таких химерних обставинах?

За спиною почулися кроки, до кімнати зайшли граф із Раулем. Атос залишився стояти біля дверей, а віконт наблизився до мене. Перед цим батько й син більше години розмовляли в графському кабінеті. Про що йшла мова – здогадатися було не важко, але, судячи з похмурого вигляду Рауля, жодні слова так і не подіяли, і він лише підкорявся батьківській волі.

– Я готовий, – мовив він, наближаючись до столу.

Я озирнулася на Атоса. Граф стояв, опершись спиною об одвірок і, на перший погляд, здавався абсолютно спокійним. Але я навіть уявити боялася, яких зусиль коштує цей спокій і що насправді коїться в його душі. Спробувала поставити себе на місце графа й жажнулася власних думок. Такого й ворогу не побажаєш: знати напевне, що твій єдиний син має загинути, але для того, щоб бодай спробувати врятувати, його треба відправити бозна з ким і бозна-куди. Що міг собі науявляти про наш світ граф де Ла Фер із моїх плутаних розповідей, я воліла не думати.

Рауль стояв поряд і намагався не виявити свого хвилювання.

– Віконтє, – тихо попередила я. – Зараз я візьму вас за руку. Це слід зробити, аби ми перейшли разом.

Рауль мовчки кивнув і вклав свою долоню в мою. Його пальці були холодні як лід і злегка тремтіли. Я мимоволі ковзнула поглядом по обличчю хлопця: віконт заплющив очі, губи ледь помітно ворушилися, можливо, повторюючи слова молитви. Я зціпила зуби, намагаючись ні про що не думати й зосередитися, почала вдивлятися в сторінку. Літери пливли перед очима. Тоді

я рвучко закрила книгу – і все зникло. Ми з Раулем, все ще тримаючись за руки, стояли посеред вітальні в моїй квартирі.

Коли в голові перестало паморочитися, я перевела погляд на віконт, він роззирався кімнатою. Раптом мені чомусь стало незручно. Я завжди вважала, що в нас доволі непогана й простора квартира, але це, звісно, не графський замок.

– Віконте, я розумію, що це помешкання не йде ні в яке порівняння з маєтками Ла Фер і Бражелон, але...

– Ну, що ви, мадам, – віконт спробував ввічливо усміхнутися. – Тут дуже затишно...

Утім, було помітно, що ніякого затишку Рауль не відчуває, радше навпаки. Він виглядав напруженим, як до краю натягнута струна. І, напевне, переживав зараз неабиякий шок, хоч і намагався нічим не виказати себе. Мені стало його навіть шкода. Коли пролунав дзвінок мого мобільного, віконт мимоволі здригнувся й уп'явся поглядом у дивну річ, яка лежала на столі. Я натиснула відбій і сховала телефон у сумку. Ні телевизор, ні комп'ютер того вечора вирішила не вмикати. До пральки й холодильника віконт поставився з удаваною байдужістю. Певне, вже почав трохи себе опановувати, згадавши покоління безстрашних предків, які не втрачали самовладання й за гірших обставин.

«Треба якось дозувати знайомство з благами цивілізації, – подумала я. – Бо це може погано скінчитися...»

На ніч я розмістила Рауля в спальні, а сама вирішила поки що зайняти доньчину кімнату. Якось уже переживу товариство десятка пухнастих ведмедиків та Бенедикта Камбербетча, який дивиться з плакатів на кожній стіні.

Зранку я згадала, що для Рауля треба підібрати якийсь сучасний одяг. Звісно, мода в нас демократична, але гуляти вулицями в камзолі зразка сімнадцятого сторіччя – означає привертати до себе непотрібну увагу. Це нам було ні до чого.

Речі мого чоловіка віконту не підійшли: Рауль був вищий і стрункіший. Тож після сніданку довелося бігти до найближчо-

го магазинчика з одягом. Там я придбала джинси кольору кави з молоком, кілька футболок, легкі літні туфлі. Вдома занесла все це до спальні й відправила Рауля перевдягатися.

Коли віконт з'явився на порозі, я аж улякка з подиву. Сучасний одяг неймовірно йому пасував, підкреслюючи струнку й міцну хлопчачу фігуру. Під футболкою яскраво вимальовувалися м'язи.

У якийсь момент я зрозуміла, що моє обличчя розпливається в дурнувато-солодкій усмішці. Віконт теж несміливо всміхнувся у відповідь.

– Вам дуже личить, месє де Бражелон, – зі щирим захопленням сказала я.

Здається, настав час вивести нашого віконта «в люди».

На вулиці, спостерігаючи за безперервним потоком машин, Рауль намагався опанувати себе, втім було помітно, що йому таки добряче не по собі. Ну, хоч не поводитьсь як той лицар з відомого французького фільму, який, потрапивши в наш час, кидався з мечем на автомобілі *. Тримається гідно – порода є порода.

Ми сиділи під смугастим тентом літнього кафе і їли морозиво. Від мене не сховалося, які погляди кидали на Рауля жінки й дівчата за сусідніми столиками. Одна тілиста краля років двадцяти п'яти зайняла найближче до нас місце й не зводила з віконта томних очей. З викоту її блузки ледь не на скатертину вивалювалися «принади» загрозливого розміру. Я кинула на неї спопеляючий погляд, і дівця поквапилася відвернутися, зробивши вигляд, ніби зосереджено вивчає візерунки на скатертині.

«Ось так! – зловтішно подумала я. – Тим більше, що я в свої... гм... ну, нехай буде трохи за тридцять, виглядаю ліпше за неї. Принаймні, маю кращу фігуру. І це я сиджу зараз тут із хлопцем-картинкою, це до мене він усміхається... Нічого на мого Рауля зазіхати! Господи, про що я тільки думаю...»

* Відомий французький фільм «Прибульці» з Жаном Рено в головній ролі

«Цікаво, з яких це пір він став *твоїм*, – осмикнув мене внутрішній голос. – Здається, ти забуваєш, навіщо забрала його сюди...».

– Це неперевершено, – мовив Рауль, занурюючи ложечку в холодну солодку смакоту. – Нічого подібного в житті не куштував.

Ну, звісно, у сімнадцятому столітті морозиво подавали хіба що до королівського столу. І то я дуже сумніваюся, що воно бодай віддалено нагадувало те, до якого ми звикли.

Рауль доїв морозиво і якимось дивно подивився на мене, ніби хотів щось сказати.

– Вам іще щось замовити? – запитала я.

– Так... будь ласка. Можна мені ще цього... морозива? – і він трохи знічено усміхнувся.

Ох ти ж, Господи, який ласунчик! Та й не дивно, він же ще зовсім хлопчик, – промайнуло раптом у мене в голові. – Усього на якихось кілька років старший за мою доньку.

– Так, звичайно можна, – усміхнулася я й покликала офіціантку.

Повертаючись додому, вирішили зайти по дорозі в супермаркет: і для віконта нові враження, і на вечерю чогось треба купити. Мені захотілося потішити хлопця якоюсь стравою французької кухні, але, як на біду, нічого не спадало на думку.

Я саме стояла біля прилавку з сирами, коли до мене долинув істеричний вереск. Я озирнулася й, не побачивши поруч віконта, схвильовано заквапилася в тому напрямку, звідки долинав гамір. Ще бракувало, аби Рауль вскочив у якусь халепу.

У відділі з іграшками просто на підлозі качався й бив ногами в істериці хлопчик років трьох-чотирьох. «Купи-купи-купи!» – волав він на весь магазин, як заведена платівка. Мати стояла поряд і намагалася якимось припинити жахливу сцену, втім, без особливого успіху. Вона спробувала підняти хлопчика, тягнучи його

за руку, чим викликала тільки нові істеричні крики. А тим часом довкола збиралися цікаві.

– А от я тебе зараз заберу! Ану, цить! – втрутилась якась бабця з тих, що завжди знають як «допомогти» в подібній ситуації.

– Та хоч ви не лізьте! Забирайтеся геть! – зірвалася й собі на крик сердешна матуся.

Хлопчик продовжував волати.

– От якби мій син щось подібне втнув, то я б йому такого дав прочухана... – прогудів у мене за спиною кремезний дядько.

Я озирнулася навкруги, шукаючи очима Рауля. Ось де він! Що це він надумав? Мить – і віконт опинився поруч із хлопчиком. Присів і, обхопивши його руками за плечі, легенько струснув, а тоді почав щось говорити, пильно дивлячись в очі малому.

«Що він робить? Адже хлопчик все одно не розуміє французької», – стрибало в мене в голові.

– О! – знову почула я за спиною голос того самого дядька. – Уже й туриста іноземного допекло. Отак ми прославилися...

Усі навкруги раптово притихли, лише чути було дзвінкий голос Рауля. До мене долинали уривки фраз:

– Що ви робите? Хіба така поведінка личить чоловікові? Вам має бути соромно. Подивіться, як ви зганьбили вашу матір...

Хлопчик був настільки вражений, що заспокоївся майже миттєво й пильно дивився в очі віконту, так, ніби розумів, що той йому говорить. А тоді встав і, кинувши на Рауля здивований погляд, побіг до матері. Він щось тихенько їй прошепотів і винува-то опустив голову, а тоді за руку потягнув до виходу.

Проходячи повз Рауля, жінка озирнулася:

– Дякую, – знічено мовила вона, а потім несподівано додала, – мерсі...

– Не знала, що у вас такі виховні здібності, – сказала я Раулю дорогою додому.

Віконт стенив плечима:

– Так завжди робив мій батько, коли я був маленьким і беш-

кетував. Граф ніколи не підвищував на мене голос, і тим більше не бив. Йому варто було лише ось так мене присоромити – і це було для мене найстрашнішим покаранням...

На вечерю, понишпоривши Інтернетом у пошуках підходящого рецепту, я приготувала м'ясо по-французьки. Підозрюю, що французькою в цій страві була лише назва, але Раулю мої кулінарні досягнення сподобалися. А потім ми вдвох сиділи на кухні й пили вино. Віконт був задумливий і небагатослівний, але мені теж хотілося просто бути з ним поруч і мовчати.

Раптом хлопець поставив келих на стіл і пильно поглянув на мене.

– Можна у вас дещо запитати?

– Запитуйте, віконте, – я теж відсунула свій келих.

– Навіщо вам це все?

– Що саме?

– Навіщо вам потрібен я?

Хороше запитання. Було б непогано, якби я сама знала на нього відповідь. Дасться взнаки давня дитяча травма, спричинена безжалісним месьє Дюма, який наприкінці роману порішив усіх головних героїв? Чи це бажання будь-що переписати книгу на свій лад і обов'язково з хеппі-ендом? Ні-ні. Тепер я точно знала, що все це не має значення. Справа була в іншому, але я боялася зізнатися в цьому навіть собі. Невже наївну дитячу звичку закохуватися в героїв книг я перенесла в доросле життя? Та хіба ж це книжковий персонаж сидить зараз переді мною? Це живий юнак із плоті й крові. Він ледь-ледь усміхається, майже непомітно, одними кутиками губ, але в глибині очей зачаїлася печаль. І ці блакитні очі зараз так пильно дивляться на мене, а я поринаю в них, поринаю, ніби в глибокий вир...

Рауль порушив мої роздуми.

– Ви мовчите... Непевне, я образив вас своїм запитанням. Прошу, пробачте мені...

– Ні-ні, віконте, – я нарешті спромоглася трохи зібратися з думками. – Все добре, я просто замислилася. Ви питаєте, нащо ви мені потрібні? Мабуть, я просто хочу, аби ви були щасливі...

Рауль мовчав, тремтіло на дні келиха моє відображення. Я одним ковтком допила залишки вина й підвелася з-за столу.

– На добраніч, віконте.

Нічний вітер тріпав фіранку на вікні.

* * *

Зранку, вийшовши з кімнати, я ледь не наштовхнулася на журнальний столик, що якимось чином опинився в коридорі біля моїх дверей. А на ньому побачила... величезний букет білих троянд.

– Доброго ранку, мадам... – у дверях вітальні стояв Рауль. – Я подумав, що вам буде приємно...

– Е-мм... дякую...

Я занурилася обличчям у пишні пелюстки, ледь вологі від ранкової роси. Але цю ідилію зіпсувала не дуже приємна підозра, яка раптом зринула в моїй голові.

– Віконте, – обережно почала я. – А де ви взяли квіти?

– Звісно, у вашому саду, біля дому. Тут чудові клумби, певне, маєте гарного садівника.

Я ледь стрималася, аби не розреготатися, уявивши обличчя сусідки з першого поверху, баби Шури, відомої на весь будинок скандалістки. Вона, мов Цербер, охороняла свій квітник, кидаючись із лайкою на кожного, хто наважувався наблизитися на відстань, меншу за два метри. Діставалося й малечі, й статечним сусідам пенсійного віку. І як тільки віконту вдалося обірвати ледь не цілий куц?! Ага, а от, схоже, і гроза розпочинається. Знадвору вже лунав ображений лемент сусідки:

– Людоньки, та що ж це робиться! Усю клумбу понівечили! Точно, якась тварюка малолітня для такої ж шмаркатої дівахи! А бодай тобі...

Як усе-таки добре, що віконт не розуміє української. Але,

мушу зізнатися, такого приємного ранку в мене не було давно...

– Раулю, я вам надзвичайно вдячна, але більше не чіпайте, будь ласка, клумби. У нас.. гм.. дуже суворий садівник. Він не любить, коли квіти рвуть без дозволу... Але мені дуже-дуже приємно...

Відповіддю мені була найсвітліша з часу нашого знайомства усмішка.

На сьогодні, в рамках подальшого занурення де Бражелона у вир цивілізації, у нас був запланований похід у кіно. До телебачення віконт уже призвичаївся, тож ніяких неприємних несподіванок у кінотеатрі я теж не очікувала. Залишалося тільки обрати фільм. Але це виявилось непросто. Стоячи разом зі мною перед яскравими сіті-лайтами в холі кінотеатру, Рауль спантеличено переводив погляд з одного на інший. Що ж обрати? Он якісь мультяшні зелені монстри, на іншому плакаті парочка суперменів зі звірячими виразами облич, поруч палаючі заграви на тлі апокаліптичного міста, мачо з довгоноюю кралею обіймаються на капоті машини... Судячи з виразу обличчя віконта, жоден із цих шедеврів кіномистецтва його не приваблював. Так, а це що? Здається, якась історична мелодрама. Дивлячись на костюми, десь ХІХ століття. Ну, що ж, на ній, мабуть, і зупинимось. Може, Рауля це зацікавить. Ми придбали квитки й пройшли до зали.

Уже з перших хвилин я зрозуміла, яку зробила помилку, обравши саме цей фільм. Романтична історія на тлі пасторальних декорацій зіграла з Раулем злий жарт: нагадала його власне нещасливе кохання. Коли фільм закінчився й у залі загорилося світло, я побачила, що в очах віконта стоять сльози. Зустрівшись зі мною поглядом, він поспіхом відвернувся й прикрив очі долонею, аби приховати свою слабкість.

Я й сама ледь не розплакалася. Ну, це ж треба було так подурному зіпсувати день, який так чудово розпочався.

Дорогою додому ми не перемовилися й словом. Рауль весь вечір ходив як у воду занурений і похмуро мовчав. А я відчувала

себе злим драконом, який тримає в полоні прекрасну принцесу, чи то пак, принца, розлучивши його з коханою. «Це тільки заради нього, це все, щоб його врятувати», – повторювала я собі. Але легше від цього не ставало.

* * *

Уночі я прокинулася від крику, що долинав зі спальні. Прожогом кинулася туди. Віконт сидів на ліжку, блідий, дивлячись на мене божевільними палаючими очима. Я підійшла й сіла поряд із ним.

– Раулю... Що трапилося?

– Мені... наснилося жахіття... Вибачте, я збудив вас...

– Пусте. То що вам наснилося?

Він важко дихав:

– Мені наснилося, ніби Луїза... моя Луїза... виходить заміж за іншого. І що цей інший...

– Король, – приречено закінчила я.

Рауль тільки мовчки кивнув. Мені було дуже шкода його, але, здається, це був слухний момент.

– На жаль, ваш сон – це правда. З єдиною відмінністю, що заміж за короля Луїза не вийде, а просто...

– Замовкніть! – раптом різко перервав мене Рауль, враз забувши про всі свої манери. – Не смійте так про неї... Ви говорите неправду.

– Я б ніколи не опустилася до того, аби брехати вам. Так само, як і ваш батько...

– Але ви не мій батько! – з незвичною злістю в голосі вигукнув Рауль і відвернувся до стіни.

Я мовчки встала й вийшла, хряснувши дверима. Душила образа. «Дурний хлопчисько! Залишити все як є, нехай мучиться... Сам винен... Ні, не можна... Я ж тепер відповідаю за нього. Мало мені було власної химерної доньки-підлітка, то тепер взяла ще одного собі на голову...».

Наступного дня в Рауля піднялася температура. Чи то нічні переживання й нові враження так подіяли, а, може, клімат у нас не той. Занепокоєно дивлячись на термометр, де стовпчик ртуті піднявся вище «39», я зателефонувала лікарці.

Старенька жінка, яка лікувала ще мене, коли я була школяркою, оглянула віконтка й вирішила, що температура могла підскочити на нервовому ґрунті.

– Дайте жарознижувальне й головне – повний спокій, – сказала вона, прощаючись у передпокої. А тоді раптом запитала. – У вас же ніби донька, а не син?

– Це племінник, – швидко сказала я. І навіщось додала: – Із Франції...

Лікарка значущо покивала:

– Зрозуміло... Красивий хлопчик... Мабуть, і дівчина вже є...

Вона хитро примружилася.

Я тільки зітхнула.

– Є. Власне, через неї батько й відправив його до мене...

І це була таки щира правда.

– А... ясно... – багатозначно протягнула лікарка. – Ну, може, в нас і знайде собі якусь гарну дівчину... Нехай швидше вилікується. На все добре.

Зачинивши двері за балакучою жіночкою, я пішла на кухню й дістала з шафки коробку з ліками. Знайшла жарознижувальні пігулки, налила води в склянку й повернулася в спальню.

Рауль напівлежав на ліжку, на щоках його палахкотів гарячковий рум'янець. Я присіла поруч і обережно відкинула волосся з його палаючого чола.

– Вам треба випити ось це.

Я простягнула йому пігулку й склянку з водою. Віконт підозріло подивився на таблетку.

– Що це таке? Навіщо?

Мене розібрав сміх.

– Це ліки, месьє де Бражелон, не бійтеся. Вони знімуть жар. Чи ви вирішили, що я на вас образилася й тепер хочу підступно отруїти?

Рауль зашарівся й слухняно ковтнув пігулку.

– Пробачте, будь ласка... – тихо промовив він. – За те, що я вам сказав уночі... Не знаю, що на мене найшло...

– Усе гаразд, із ким не буває, – примирливим тоном сказала я й уже хотіла встати, але віконт затримав мене за руку.

– Знаєте, в ту нашу останню розмову з батьком... Він сказав, що раніше не був упевнений, чи янголи існують насправді. А тепер знає: вони таки є. І що інколи, коли людині, здається, вже нема на що сподіватися, стається диво, і Бог посилає на землю янгола...

Я сиділа, не знаючи що сказати, а Рауль гаряче продовжив:

– Якщо ви янгол, то прошу, не відбирайте в мене моє кохання. Я... я не зможу без неї...

«І з нею не зможеш, хлопчику», – сказала я подумки, стискаючи гарячі пальці Рауля.

І ось тепер, сидячи біля його ліжка, я поринула в невеселі думки, картаючи себе за самовпевненість. Справді янголом себе уявила чи що? Що ж робити? «Мабуть, забувати про своє божественне призначення і їхати на вокзал зустрічати власну доньку, поки цей графський синок спить», – вирішила я й почала збиратися.

* * *

– Славо, може, візьмеш його з собою, нехай трохи розважиться...

Донька зміряла критичним поглядом Рауля, який мовчки сидів біля вікна, сумно дивлячись на густі крони старих каштанів, що ховали стіну сусідньої п'ятиповерхівки.

– Він звісно, симпатичний, але... дивний якийсь... Що ми з

ним робитимемо? Що я нашим скажу: звідки він узявся? І, до речі, хто він? Ти так і не сказала.

Я завбачливо вирішила відповісти лише на перше запитання, вдавши, що не почула другого.

– Скажеш, що він твій далекий родич, приїхав погостювати... з Франції. Ваші французької все одно не розуміють. На відміну від тебе...

(Донька свого часу обрала французьку як другу іноземну в школі й робила неабиякі успіхи).

– Ну, добре, – Слава зітхнула. – Спробуємо розвіяти цю вселенську тугу...

Я не один раз пожалкувала, що відпустила їх разом. Коли стрілка годинника перетнула позначку «11» і почала відраховувати хвилини до півночі, я вже не знаходила собі місця. Не інакше, як втрапили в якусь халепу... У передпокої клацнув замок, і я прожогом кинулася до дверей, налаштовуючись на серйозну розмову з донькою.

Славка повернулася сама...

– Що сталося? Де Рауль? – я безсило опустила на тумбу для взуття.

Донька злісно кинула в куток сумку.

– Знаєш що, мамо, надалі няньчи його сама! Не знаю я, куди повівся цей малахольний, і знати не хочу. Зганьбив мене перед усіма. Накинувся на Ленку, мов божевільний. Упав на одне коліно, руки їй цілує, лопоче щось про янголів. Ця дурепа гигоче, а Тимур, хлопець її, звісно, оскаженів. Схопив нашого Рауля за комір, хлопці їх ледве розтягли. Тоді цей твій французький гість витяг невідь звідки рукавичку, швиргонув Тимуру під ноги й подався геть. Не знаю я, де він.

– То він що, Тимура на дуель викликав? – мені, незважаючи на серйозність ситуації, стало навіть смішно, коли я уявила всю ту картину.

– Та не знаю я!

– А Тимур ваш що – підняв рукавичку?

– Ще чого! Дівчата потім у смітник викинули. І чого він на ту Ленку заправ? – трохи ображено додала донька. – Блондинка ж блондинкою.

«Блондинка!» У мене перед очима враз зринуло обличчя доньчиної однокласниці: золотаві кучері, величезні блакитні очі. Ну, просто тобі сучасна копія мадемуазель де Лавальєр! От чорт! Що далі, то гірше! Цього нам тільки бракувало! Треба було тікати від зрадливої блакитноокої блондинки, яка жила чотириста років тому, аби тепер знову втрапити в таку ж халепу.

І тут мене пройняв жах. Я осягнула сенс того, що мені тільки-но сказала донька: вона не знає, де Рауль! Хлопець із середньовічної Франції один у сучасному українському місті. Вночі.

– Слухай, Славо, ти хоч розумієш, що накоїла?! Таке враження, що тобі шість років, а не шістнадцять! Куди він пішов? Сам, у чужому місті... (подумки я додала, що, враховуючи різницю в часі, це не просто чуже місто, а, фактично, інша планета).

Мене охоплював усе більший розпач.

– Славко, як ти могла?! Ти що, хочеш, аби у завтрашніх кримінальних зведеннях з'явилася інформація про те, що з Десни вилунали тіло невідомого юнака з ознаками насильницької смерті? Якщо він поночі нарветься на якихось гопників...

Славка тільки невдоволено сопіла у відповідь, а тоді, врешті, буркнула:

– Та ні на кого він не нарветься. Хлопці наглянуть...

– Які ще хлопці?! – я вже геть нічого не розуміла.

– Та наші, які ж іще! Він же як кинув Тимурові рукавичку, психонував і пішов. Тимур одразу хотів за ним бігти, морду бити, мабуть. Данька його ледь стримав. Ну, а Андрій із Яриком тим часом кинулися за нашим французом, перехопили десь. Бо потім подзвонили, й Данька з Тимуром до них пішли, типу мирову пити...

Оце вже мені зовсім не сподобалося.

– Ти що, теж пила? – підозріло глянула я на доньку.

– Ні! Кажу ж: хлопці самі пішли.

Щось невдоволено бурмочучи собі під ніс Славка підхопила сумку й зникла в своїй кімнаті.

Наслідки «мирової угоди» я мала щастя оцінити вже ближче до ранку. Пролунав дзвінок у двері, й переді мною постав доньчин приятель Андрій, на якому буквально висів п'яний, як чіп, Рауль. Пробелькотівши якісь вибачення, Андрій поспішив швидше зникнути, бо й сам був далеко не тверезим.

Віконт, дивлячись на мене очима kota з мультфільму «Шрек», намагався щось пояснювати. Однак із його плутаної розповіді я мало що зрозуміла. Непевним кроком пройшовши до вітальні, Рауль звалився на канапу й заснув. Я тільки зітхнула й похитала головою: батькові гени. Якщо вірити месьє Дюма, граф де Ла Фер, він же благородний Атос, у молоді роки був неабияким любителем заглядати в пляшку. Теж, між іншим, через трагічне кохання. Ну, й сімейка, прости Господи!

Я сиділа в кухні, дивлячись, як поступово світлішає небо над дахами сусідніх будинків. На столі вистигала недопита кава, а в голові невідступно крутилася єдина думка: що робити?

Усе пішло геть не за планом. Я була впевнена: потрапивши в незвичне середовище, під впливом валу нових вражень, Рауль швидко забуде Луїзу. Така собі шокова терапія. Десь за пів року такої своєрідної «відпустки» віконта можна буде повертати назад. А там уже граф сам подбає, аби син опинився подалі від мадемуазель де Лавальєр.

Але все пішло не так... А тепер, здається, віконт ще й побачив втрачену Луїзу в доньчиній однокласниці, дівчині із, м'яко кажучи, посередніми розумовими здібностями. До того ж цей її качок Тимур... Таке мене не влаштувало...

– Мамо... – у дверях кухні стояла донька в піжамах й пухнастих капцях. Славка позіхала й терла очі. – Ти вже встала? Так рано?

– Я й не лягала, – невесело зізналася я й відсунула чашку вбік.

Донька сіла навпроти, пильно дивлячись на мене через стіл.

– То, може, все-таки розкажеш хто він такий і звідки тут узявся? Те, що він француз – це стопудово, але...

– Але він помер чотириста років тому, – закінчила я.

– Що-о?

– Якщо бути зовсім точною: загинув у розквіті літ при взятті арабського міста Джиджеллі в Африці. А поїхав він туди, аби знайти собі смерть через зражене кохання...

– Зачекай... зачекай... – донька ляснула долонею по столу. – Ну звісно! Рауль! Віконт Рауль де Бражелон! Як я раніше не здогадалася... Але ж, мамо, це неможливо...

– Як бачиш, можливо.

«Віконт де Бражелона» Дюма донька прочитала десь рік тому і її реакція на книгу стала для мене дещо несподіваною. На відміну від мене у мої п'ятнадцять, вона не ридала над долями головних героїв, не оплакувала передчасну загибель нещасного Рауля. Вона мовила, презирливо пирхнувши:

– Ну й дурний цей віконт. Та йому варто було лише пальцем поворохнути – і до нього б вишикувалася кілометрова черга з наречених, у сто разів кращих за цю сердешну Луїзу. Ти тільки подумай: красивий, багатий, шляхетний, хоробрий, знатний... Не хлопець, а джек-пот!

Зараз цей «джек-пот», п'яний в зюю, спав на каналі в нашій вітальні й, відверто кажучи, жодного захоплення не викликав. Що ж сталося? Коли він став таким? І як не прикро мені було визнавати – це сталося саме тут. Шляхетний юнак, лицар без страху й докору перетворився на сумне, байдуже до всього створіння. Він танув на очах. Так, ніби вишукану екзотичну квітку посадили на городі, поруч із помідорами й картоплею й дивуються, чому вона почала всихати. «Навіщо, навіщо ти забрала його сюди? Ти не

мала права цього робити!» – волав хтось всередині мене.

«Я хотіла його врятувати», – пручалася я.

«Врятувала?» – знущальним тоном відповідав мені цей «хтось». І я не мала сил заперечити.

Прокинулася я пізно. За вікном сипав набридливий дощ, не літній, а якийсь по-осінньому сумний і тягучий. Прозорі краплі повільно котилися по віконному склу, ніби сльози по щоках.

Рішення не приходило. Натомість перед очима зринуло обличчя враз постарілого графа де Ла Фер. Що я йому скажу? Повернути Рауля назад і залишити все як є? Ні-ні... Чи, може, залишити його тут? Тоді для батька він все одно, що помре. А сам, так і дививсь, зовсім тут захиріє з туги.

Із такими невеселими думками я вдяглася й вийшла в коридор. Славки вже не було – кудись подалася, незважаючи на погоду. Канікули – важливих справ море.

Двері до вітальні були прочинені, і я обережно зазирнула туди. Рауль сидів на канапі й читав якусь книгу. Вигляд мав досить пристойний, особливо, враховуючи його вчорашній стан. Я придивилася, що саме він читає. Це був той самий том «Віконта де Бражелона», який я придбала у букініста і з якого все й почалося.

Рауль підняв очі від книги й подивився на мене. У його погляді було стільки відчаю, що я мимоволі зробила крок уперед.

– Що сталося?

– Я негідник, – з гіркотою в голосі мовив віконт. – Самозаконаний негідник, мені немає виправдання...

– Раулю, про що ви говорите? – я ніяк не могла зрозуміти, чому книга справила на нього таке враження. Як на мене, Дюма там описав його ледь не святим...

– Я вдячний мадемуазель Славі, яка дала мені почитати ось це, – віконт показав на книгу. – У мене просто очі відкрилися. Виявляється, дуже корисно поглянути збоку на власні вчинки...

– Але ж, Раулю...

– Нічого не кажіть. Прошу, не треба... Ви надто добрі до мене, так само, як і мій батько. А я так віддячив йому... Але... Скажіть, адже ще не пізно все виправити? Ви... ви ж саме для цього забрали мене сюди?

Я затамувала подих, ще не вірячи, що це таки вдалося.

– Ні, Раулю, не пізно. Усе залежить від вас...

– Добре. Тоді я не залишу батька. Я буду жити: нехай не заради себе, то заради нього... А кохання... Ну, що ж... Луїзу я навряд чи зможу забути, але й смерті шукати не буду. Втеча від життя – це боягузтво, а ніхто ніколи не дорікне віконту де Бражелону, що він боягуз!

Очі Рауля зблиснули, від колишньої байдужості не лишилося й сліду. Господи, яким же красивим він був у цю хвилину... Я підійшла до хлопця й обережно взяла його долоню в свою. Рауль опуستився на коліно й із якимось благоговінням торкнувся губами моїх пальців.

– Ви – мій янгол-охоронець...

Щось ніби вколало в серце. Ось зараз він піде назавжди й перестане для мене існувати. Знову стане лише безтілесним героєм зі сторінок книги. Мені раптом захотілося затримати цю мить і нікуди-нікуди його не відпускати. Але це було неможливо.

– Раулю, якщо ви готові, то не будемо зволікати. Ваш батько, напевне, чекає..

Я взяла книгу, що лежала на каналі, й почала читати, мій голос зривався чи не на кожному слові. За якусь хвилину стіна навпроти захиталася, пішла брижами, а тоді й зовсім зникла. Я побачила вже знайому дорогу, обсажену липами. Вона впиралася у браму маєтку. І там, біля брами, стояв високий чоловік у темному камзолі. Я не бачила його обличчя, але могла б заприсягтися, що це був граф де Ла Фер.

Ми з Раулем ступили кілька кроків, а тоді я зупинилася – час було прощатися. Віконт нахилився й ще раз поцілував мені руку.

– Прощайте, мій янголе-охоронцю...

– Прощавайте, Раулю. Бажаю вам щастя...

Віконт швидко пішов, ні – побіг дорогою до брами. Я дивилася йому вслід. А тоді підняла руку й помахала чоловіку, який стояв удалині. Потім просто закрила книгу – і знову опинилася у вітальні власної квартири.

* * *

Стукнули вхідні двері – це повернулася донька. Славка зазирнула в кімнату.

– А де Рауль?

– Він пішов.

– Тобто? Назовсім? Чи обіцяв повернутися? – помітивши у мене в руках книгу, донька все зрозуміла.

– То він таки прочитав...

– Так. І мушу сказати, що ця твоя ідея справді була блискуча.

– Та я навіть не сподівалася, що це подіє. Просто треба було робити бодай щось. Несила вже було дивитися, як він мучиться. Такий гарний хлопець і щоб так себе занাপастити... тепер все буде по-іншому.

– Сподіваюся, – я втомлено опустила на канапу.

– То виходить ми таки переписали самого великого Дюма? – Слава хитро примружилася.

Я лише похитала головою, аж раптом зауважила, що сьогодні на доньці немає ланцюжка зі срібним кулоном-листочком, який вона зазвичай ніколи не забувала одягати.

Піймавши мій погляд, Славка знітилася. Я запідозрила неладне.

– А де твій кулон?

– Подарувала...

– Он як... Цікаво, кому?

– Тому, хто сьогодні пішов...

– Славо... Ти хочеш сказати... Ти віддала кулон Раулю? Але навіщо?

– Навіщо-навіщо... Аби швидше забував ту свою Луїзу!
От уже ж! Цього тільки бракувало!

– Що за маячня, Славко? – роздратовано запитала я. – Ти що, хочеш аби він закохався в тебе? Не блазнюй...

– А що такого? У тебе ж є книга, от і буду бігати на побачення на чотириста років назад...

– Ще чого! – обурилася я. – Навіть і не думай! Залиш хлопця в спокої, він і так ледь оговтався...

Я зауважила, що все ще тримаю в руках книгу. Щось змусило мене відкрити закладену пальцем сторінку. Вона була абсолютно незаймано чистою. Утім, як і решта сторінок у книзі: десятки абсолютно чистих аркушів.

Я перевела погляд на доньку й усміхнулася:

– Побачення в минулому відмінюються. Нове життя починається з чистого аркуша. Тільки тепер наш герой писатиме його сам.

Руслана

У калюжах золотавими плямами відбивалися ліхтарі. У вологому повітрі розтікався запах хризантем, мокрої трави та прилих яблук із сусіднього саду. У провулку блимнуло фарами авто, звернуло у темряву. Пройшов, похитуючись, якийсь п'яний чоловік, бурмочучи під ніс щось незрозуміле. І знову – тиша, тільки десь вдалині, можливо, на сусідній вулиці, перегавкувалися собаки.

Цей район у них у Чернігові чомусь називали «Циганським хутором». Можливо, колись тут і справді мешкали роми, але нині про них нагадувала хіба що назва. Це був цілком затишний острівець спокою серед міської метушні – приватна забудова, затиснута поміж багатоповерхівок. Іноді приємно просто так поблукати цими тихими вечірніми вуличками, повз квітучі палісадники, не знаючи, куди виведе черговий поворот...

Попереду, під ліхтарем він помітив жіночу фігуру. Вона рухалася у промені жовтуватого світла, то здіймаючи руки вгору, то кружляючи навшпінках, неначе балерина. Першою думкою Олега було: «Оце дівку не хіло «вставило»! Він уважніше придивився до дивної танцівниці. Дівчина була одягнена у щось на зразок грецького хітона з якоїсь блискучої, переливчастої тканини.

«Як вода...», – майнуло в голові в Олега.

Довге розплетене волосся огортало дівчину до самої талії, при цьому колір у нього був якийсь неприродний – чи то зеленуватий, чи золотистий. Хоча, можливо, це всього лише гра світла?

Але найдивнішим був танок. Дівчина спиналася навшпінки і високо-високо здіймала руки, немовби втягуючись у промінь ліхтаря. Вона кружляла, зливаючись із цим світлом, так що важко було розібрати бодай щось, окрім цього кружляючого, переливчастого блиску.

Олег швидко пішов уперед. Ось до таємничої танцівниці залишається якихось десять метрів, п'ять... Дівчини не було. Ліхтар освітлював мокрий асфальт, траву – і все. Танцівниця ніби крізь землю провалилася або просто розчинилася в світлі ліхтаря.

І раптом Олег побачив жіночу туфельку, що лежала на вологому асфальті. Маленьку срібну туфельку, що виблискувала й переливалася, неначе вода. Сам не розуміючи навіщо, він нахилився й підняв дивну знахідку. Туфелька виявилася дуже легкою, майже невагомою, і дивною на дотик. Вона була гладенька й слизька, як стінки мушлі. У всякому разі, ніхто з Олегових знайомих дівчат такого взуття не носив.

«Теж мені – казка про Попелюшку, – роздратовано подумав Олег. – От уже б посміялися, якби комусь розповісти...». Але туфельку назад на асфальт не поклав, а пішов далі, міцно стискаючи в руці.

Навіщо йому цей предмет жіночого гардеробу, що дивним чином опинився посеред безлюдної вулиці, Олег і сам не знав. Просто забрав – і все. Примарна танцівниця тепер здавалася лише дивним сном.

* * *

Настійливий дзвінок у двері розбудив Олега о восьмій ранку. Натягнувши шорти й ще до кінця не прокинувшись, він намагався намацати ногою шльопанці. Врешті-решт, не раз згадавши вранішніх недільних відвідувачів «незлим тихим словом», таки добрався до вхідних дверей. Клацнув замок. На сходовому майданчику стояла дівчина на вигляд років двадцяти. Хоча вона могла бути й старшою або молодшою. Її обличчя ніби мінилося й пливло, Олег списав це на вранішній недосип і ще раз протер очі. Дівчина була одягнена в якусь дивну сукню – срібну й переливчасту, як у іншопланетянок із фантастичних фільмів. Хоча, придивившись уважніше, Олег згадав, що схожі вбрання він уже

бачив на дівчатах-одногрупницях в університеті. Візерунок «зміїна шкіра» чи щось таке, останній крик моди...

Волосся у ранкової гості було надзвичайно густе й довге – аж до пояса. І при цьому мало незвичний зеленкуватий відтінок... Стоп! Десь він її вже бачив... Танцівниця під ліхтарем!..

Дівчина тим часом дістала з пластикової теки-конверта якісь аркуші й приязно заторохтіла:

– Доброго дня! Я представляю громадську організацію «Зоо-шанс». Ми проводимо соціопитування, чи потрібен місту притулок для бездомних тварин. Будь ласка, дайте відповідь на кілька запитань...

Олег відповідав механічно, навіть не замислюючись, а сам тим часом роздивлявся ноги дівчини. На ній були якісь сріблясто-білі босоніжки, на перший погляд, цілком звичайні.

– О, а це що таке! – здивований вигук незнайомки вивів його із задуми. – Звідки у вас моя туфля?

Дівчина дивилася за спину Олега, вглиб квартири. Він озирнувся й на підлозі в передпокої помітив маленьку сріблясту туфельку, яку залишив тут іще вчора ввечері.

Не чекаючи запрошення, незнайомка ступила через поріг і підняла туфлю.

– Дуже дякую, що ви її знайшли, – сказала вона, дивлячись Олегу просто в очі. – Це моя улюблена пара. Всього найкращого!

І так: з паперами в одній руці й туфлею в іншій, дивна відвідувачка почала спускатися сходами.

Олег дивився їй услід і раптом його ніби струмом вдарило:

– Стій! – він вискочив слідом за нею. – Стій!

Дівчина здивовано озирнулася.

– Як тебе звуть? – зовсім не очікувано для самого себе бовкнув Олег, червоніючи від дурнуватої банальності власного запитання.

– Руслана, – відповіла гостя трохи здивовано. І зацокотіла підборами вниз по сходах.

* * *

Наступного разу він побачив її біля свого під'їзду. Уже сутеніло, і в світлі ліхтаря її волосся виблискувало все тим же дивним золотаво-зеленим кольором. Дівчина розчісувалася, сидючи на старій лавці, трохи схиливши голову набік. Лице, підсвічене ліхтарем, проступало з осінніх сутінок, неначе обличчя на старовинних картинах.

– Привіт! – просто сказала вона.

Було вже о пів на другу ночі, коли Олег, ніби отямившись від сну, глянув на годинника. Вони з Русланою гуляли нічним місцем, про щось розмовляли, сміялись. А тоді ще довго сиділи на тій самій старій обшарпаній лавці біля Олегового під'їзду. Ліхтар давно згас, але ніхто з них цього, здається, не помітив.

– Мені пора, – раптом сказала Руслана, підводячись.

– Я проведу, – Олег устав слідом за нею.

Дівчина заперечно похитала головою:

– Не треба, мені тут недалеко...

Вона швидко пішла в неширокий проїзд між двома сусідніми будинками й раптом... ніби розчинилася в пітьмі. Олег навіть ущипнув себе за руку, аби пересвідчитися, чи він, бува, не задрімав. «Ні, не могла ж вона так просто зникнути. Мабуть, просто звернула в під'їзд, а я не помітив, вона ж казала, що їй недалеко йти...», – промайнула думка. А перед очима знову й знову зринала струнка фігурка, що розчиняється в світлі вуличного ліхтаря...

* * *

– За народними уявленнями, русалки ночами виходили з води, аби грітися й танцювати при місячному світлі. Сидючи на березі, вони дорогоцінним гребенем розчісували свої зелені коси. Горе тому, хто знайде загублений русалкою гребінь і залишить собі. У народі вірили, що русалка обов'язково прийде за своєю річчю й задушить зухвальця...

Загалом, спец-курс з української демонології Олегу був не дуже близький – казки вони і є казки. Та викладачка розповідала напрочуд цікаво, тож було, про що послухати. Але сьогодні... «Танцюють при місячному світлі... розчісують зелені коси... танцюють у світлі ліхтарів...». Маячня якась!

* * *

Увечері Руслана знову чекала його біля під'їзду. Вони про щось розмовляли, але одна нав'язлива думка ніяк не полишала Олега.

– Покажи мені свій гребінець, – раптом сказав він, зовсім не до речі.

Руслана відразу замовкла, пильно дивлячись на нього.

– Навіщо тобі?

– Помітив його, коли ти розчісувалася. Здається, це старовинна річ. Просто стало цікаво. Покажеш?

Трохи повагавшись, дівчина видобула із сумки гребінь. Річ дійсно була незвична й, судячи з усього, дорога. Тьмяно виблискував старовинний метал (срібло?). І раптом, несподівано для самого себе, Олег вихопив гребінь і хутко сховав його за спину. Руслана скрикнула від обурення:

– Ти чого?! Віддай!

– А як не віддам – що тоді? – з уїдливою посмішкою запитав Олег. У цей момент він відчував себе останнім негідником, але твердо вирішив іти до кінця. – Залоскочеш чи що? Чи, може, прийдеш уночі й задушиш?

Руслана дивилася на нього з подивом і непідробним острахом, як на божевільного.

– Олеже, ти чого?

Але його вже було не зупинити.

– Ти хто така? Русалка? Нежить? Кажи!

Більш дурнуватої ситуації годі було уявити. Руслана повільно підвелася й, давши йому дзвінкого ляпаса, мовчки пішла геть.

А на Олеговій долоні залишився лежати, тьмяно виблискуючи, старовинний гребінь.

* * *

Дівчина із золотаво-зеленим волоссям стояла спиною до нього, уважно вивчаючи розклад занять. У Олега все попливло перед очима.

– Руслана... – невпевнено гукнув він.

Софія з паралельної групи здивовано озирнулася до нього, струснувши зеленкуватими кучерями.

– Ти чого, Вечерський? Не впізнав?

І, піймавши на собі його здивований погляд, з усмішкою дала:

– Що, подобається? Дуже модний тренд цього сезону – колір «а-ля русалка»... Уже пів універу дівчат так пофарбувалися...

Підлога, закрутившись, пішла з-під ніг.

* * *

У світлі ліхтаря на безлюдній вуличці кружляли жіночі тіні. Вони ніби злітали над землею, втягуючись у промінь світла. Примарні фігури тріпотіли й переливалися як місячні відблиски на воді... У повітрі пливли пахощі хризантем, яблук і осінньої трави...

Куди зникають русалки, коли згасають ліхтарі?..

Замок на околиці міста

Вони завернули за ріг Технологічного університету, й Ліна не змогла стримати вигуку здивування.

– А чого ти ніколи не казала, що тут у нас справжній замок? – озирнулася вона на подругу. – Ти ж кожен куточок у місті знаєш.

Вероніка хитро примружилася.

– Гарний? Це я тебе здивувати хотіла. Ти скільки років тут поруч прожила? Отож бо й воно. А далі свого носа не бачила. Тепер от ходиш рідним містом, як туристка...

– Ну годі вже, годі! – сміючись, урвала її подруга. – Досить хизуватися, майбутня пані професорко. Розповідай.

Вероніка не змусила довго себе вмовляти.

– Тут років сто тому жив один дивакуватий пан. І не просто тобі пан – предводитель дворянства. Усе місто його знало як неабиякого оригінала...

Розмовляючи, дівчата дісталися маєтку й почали підніматися сходами на відкриту простору терасу. Раптом двері будинку-замку прочинилися й звідти вийшов чоловік у темному костюмі й капелюсі, які видалися Ліні дещо старомодними.

– Мої вітання, шановна панянку.

Ліна трохи спантеличено дивилася на незнайомця. Це він до неї звертається?

– А скажіть, панянку, ми з вами раніше не зустрічалися? Мені здається, я бачив вас на прийомі в генерал-губернатора...

Ліна обернулася до подруги, аби запитати, чи завжди тут так дивно зустрічають гостей, але Вероніка дивилася кудись в інший бік, і незвичний чоловік, здавалося, зовсім її не обходив. А незнайомиць тим часом знову звернувся до Ліни:

– Пробачте, шановна панянку, що затримую вас. Ви, напев-

не, до Григорія Миколайовича? Проходьте, будь ласка, гості вже майже всі зібралися...

Він відступив убік, і за прочиненими дверима Ліна побачила простору бальну залу, вщерть заповнену святково вбраними чоловіками й жінками. Дівчина вже чула музику, до неї долинали уривки розмов, дзвін кришталю...

Ліна ступила крок уперед і зайшла у відчинені двері.

У першу мить їй здалося, що вона втрапила в якусь незвичну круговерть: все навколо пливло, дзвеніло, лунало тисячею голосів і нот. Постаті людей перед її очима пливли, змінюючи одну одну. Трохи згодом, прийшовши до тями, Ліна почала вирізняти в цьому калейдоскопі окремі фігури. Через яскраво освітлену бальну залу просто до неї наближався ставний чоловік із пишними вусами й акуратно підстриженою борідкою. На ньому був якийсь дивний костюм. Ліна не була великим знавцем історії моди, але зауважила, що вбрання чоловіка суттєво відрізняється від одягу решти присутніх у цій залі. Десь вона вже бачила подібні костюми, мабуть, на малюнку в якійсь книзі. Але в якій саме – не могла пригадати.

Тим часом чоловік наблизився до Ліни й ввічливо їй вклонився.

– Радий вітати вас у себе в гостях, шановна паняночко... Вибачте, не можу пригадати вашого імені...

– Ліна, – відповіла дівчина і, помітивши дещо здивований погляд господаря, швидко додала. – Лозовська. Ліна Лозовська.

«Напевне, це якийсь офіційний прийом, де ніхто не звертається просто на ім'я», – подумала вона.

– Радий вітати вас, панно Лозовська. Я бачу, ви чи не єдина дотрималися моєї умови цього вечора – вбратися в незвичний костюм. Дозвольте поцікавитися: де ж це так вдягаються? Напевне, в Америці? Бо в Європі я ніде подібного не бачив.

Ліна опустила погляд на свої джинси і лише тоді зауважила

як прискіпливо, здивовано піднявши брови, дивляться на неї дві жінки в довгих світлих сукнях, прикрашених мереживом. Жінки стояли неподалік і про щось стиха перемовлялися. Ліна відчула, як її щоки починають палати.

– Так, це... в Ам..мериці... так вдягаються... – затиноючись, промовила вона.

Господар кивнув, схоже, він був цілком задоволений.

– Григорію Миколайовичу! – гукнув раптом хтось із дальнього кінця зали. – Ви не хочете представити нам чарівну незнайомку?

– Ходімо, панно Лозовська, – промовив господар, простягаючи Ліні руку. – Я представлю вас гостям.

Дівчина вклала свою долоню в його й рушила крізь залу.

У вухах звучав вальс... Вони кружляли й кружляли, а Ліна сама собі дивувалася, звідки в пам'яті зринають немовби колись давно завчені рухи.

– Ви чудово танцюєте, – почувла вона голос Григорія Миколайовича. – Скажіть, ви давно приїхали до Чернігова? У вас одразу помітна непровінційність...

– Я... я навчаюся в Києві, у...

– Напевне, в Київському Інституті шляхетних панянок?

– Так... – Ліна знову відчула як щоки заливає рум'янець.

Вальс продовжував звучати, постаті перед очима злилися у блискучу круговерть...

* * *

– Гей, подруго, ти що – заснула? – Вероніка торсала Ліну за плече. – Чого ти так на ці двері задивилася?

Ліна здивовано поглянула на подругу.

– А ти хіба нічого не бачила?

– А що я мала бачити?

– Ну, з дому вийшов якийсь чоловік, привітався...

– Мабуть, хтось із співробітників, тут же зараз науково-до-

слідний інститут... Ти краще скажи, що ти такого побачила, що хвилини зо п'ять мовчки стояла й дивилася на вхідні двері?

– Як то стояла?

– Просто. Мовчки. Поки мені не набридла ця твоя медитація.

– Просто стояла... – тихо прошепотіла Ліна ніби сама до себе.

Вероніка занепокоєно дивилася на подругу.

– Знаєш, мабуть, нам уже час додому. Вечоріє. Як стемніє, тут не дуже затишно, такі хащі поряд... Ходімо. Можемо ще до мене зайти: чаю вип'ємо.

– Слухай, – раптом спитала Ліна. – Ти не сказала, як звали того пана, ну господаря замку?

– Григорій Глебов. Що, зацікавилася? Ходімо, я тобі по дорозі про нього ще розповім. А вдома й книжку покажу – унікальна річ, раритет.

– Уявляєш, цей Глебов на початку ХХ століття вдягався так, ніби жив у часи «Трьох мушкетерів», – захоплено розповідала Вероніка, розмішуючи чай і хрумкаючи печивом. – Капелюх із пером, якась шкіряна безрукавка, високі чоботи... Місто, певне, тоді на вухах стояло...

Ліна ледь не похлинулася чаєм. Вона згадала дивне вбрання чоловіка на балу, а ще – знайомий з дитинства малюнок, ілюстрацію з улюбленого роману Дюма: четвірка мушкетерів у безрукавках-колетах, у високих чоботах зі шпорами...

Ледь стримуючи хвилювання, Ліна поставила горнятко з чаєм на стіл.

– Ти казала, у тебе є якась рідкісна книга...

– А, так. Ходімо, покажу, – Вероніка підвелася з-за столу.

У вітальні, розчухнувши дверцята величезної книжкової шафи, дівчина зняла з полиці товстий том у потьмянілій від часу палітурці.

– Ось він, наш чернігівський мушкетер, – Вероніка вказувала на старовинне фото.

Із пожовклої від часу сторінки на Ліну дивилося вже знайоме обличчя: пишні вуса, борідка-іспаньйола... І підпис... Літери розбігалися врізнобіч, дівчина ледве спромоглася зібрати їх до купи: «*Григорій Николаевич Глебов, член Третьей государственной Думы*».

Кімната закрутилася навколо Ліни, перетворюючись на кольоровий калейдоскоп...

Під самісіньким дахом шпилястої вежі замку на околиці міста тьмяно світилося єдине вікно. Ставний чоловік із правильними рисами аристократичного обличчя сидів у кріслі й задумливо спостерігав, як танцюють у каміні язички полум'я. Поруч на невеликому столику лежав капелюх із пишним пером якогось невідомого птаха... Шарудів вітер у верхівках дерев... Чоловік згадував...

Темна вода

Я стояла на мосту й дивилася в темну воду, по якій жовтими рисочками пропливало вербове листя – перші жертви осені. Міст за звичкою називали «Білим», але час уже давно зробив його сірим: брудним, з іржавими патьоками. І потуги ентузіастів облагородити його, намалювавши на облуплених поручнях подобу орнаменту, виглядали так само недоречно як вишивка на лахмітті. За спиною гуркотіли автомобілі – міст був частиною однієї з центральних вулиць. Я дивилася в темну воду...

А що як перекинути ногу через поруччя – та й по всьому? Я вжахнулася власних думок, але вода продовжувала притягувати, ніби магніт. Темна поверхня ледь помітно колихалася, мінилася, заворожувала... Ні, не те щоб мене спіткало якесь страшне лихо з тих, які змушують звести рахунки з життям. Але дрібні неприємності напосілися з усіх сторін, усе якое не клеїлося, чоловік вже не був тим романтичним лицарем, як на початку подружнього життя, перетворившись на вічно сонного буркотуна. Дочка вимотувала нерви, а я завжди залишалася винною в тому, що погано її виховала. Я втомилася тягти на собі й дім, і роботу. Хотілося забитися в якусь нору з єдиним бажанням – аби тебе не чіпали. Коротше, історія всім знайома й нікому не цікава. Осіння депресія... Перекинути ногу через поруччя...

– Дитино моя, не робіть цього, – раптом почувся за спиною м'який чоловічий голос.

Я здригнулася так, що справді ледь не шубовснула вниз. Гарний початок, нічого не скажеш! Востаннє «дитинкою» мене називав підстаркуватий університетський викладач, який читав у нас історію XIX століття. Було це більше десяти років тому, а

сам пан професор видавався нам тоді ровесником героїв своїх лекцій. Тому я рвучко озирнулася, очікуючи побачити старезного дідугана, який ще й якимось дивним чином спромігся прочитати мої потаємні думки.

Чоловікові, що стояв у мене за спиною, можна було дати років 45, щонайбільше – 50. Але, певне, й коли йому виповниться всі 80, ні в кого не повернеться язик назвати його дідуганом. Такі не старішають. Струнка, підтягнута фігура, якій позаздрив би й юнак, світло-русяве волосся неслухняним чубом спадало на лоба, шкіра оливкового відтінку, й очі... Дивного кольору очі, що водночас здавалися й зеленкуватими, й карими, й золотавими, й сірими. Вони мінилися й заворожували, як та вода під мостом.

– Не робіть цього, – знову повторив чоловік, пильно дивлячись на мене. – Наслідки вам не сподобаються, запевняю вас.

– А... – я силкувалася зібратися з думками, розуміючи, що збоку виглядаю повною дурепою.

Усередині почало підійматися роздратування. Що це взагалі за тип, який чіпляється до самотніх жінок? Може, якийсь маніяк...

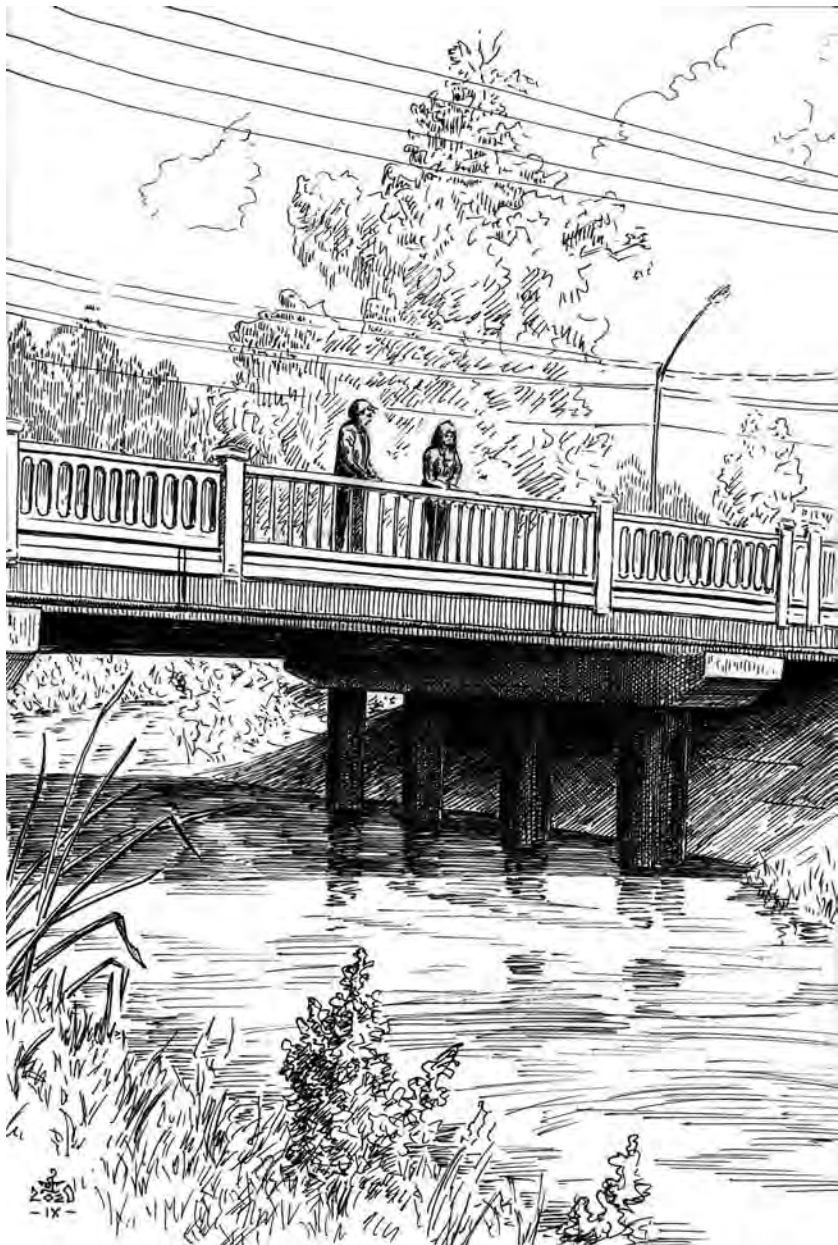
– Чого вам від мене треба? – не дуже приязно запитала я. – Звідки ви знаєте, що я збираюся робити?

– Знаю, – зі спокійною усмішкою відповів дивний чоловік. – Такі речі я знаю напевне. І тому ще раз кажу: не робіть цього. Повірте, ваші неприємності не варті того, аби так перейматися.

Ага, не варті! Багато ці чоловіки розуміють! У самого теж, мабуть, дружина вдома мис-готує-прибирає, прибігши з роботи, а він тут понад річку прогулюється!

– У мене немає дружини, – сказав незнайомец, ніби знову прочитавши мої думки.

Та що ж це таке! Я мимоволі здригнулася: чи то від холоду, чи від страху. Треба чимшвидше розпрощатися з цим дивним незнайомцем і йти додому.

1943
IX

– Знаєте що, – раптом сказав чоловік, – бачу, ви змерзли. Тут неподалік є одне затишне місце. У них чудовий чай, за старовинними рецептами. Я запрошую вас.

Спочатку я хотіла рішуче відмовитися. Іще чого бракувало: тинятися по генделиках із якимись маніяками. Але раптом мене охопило дивне збудження й бажання вчинити щось божевільне. Чоловік уже, певне, привів дочку з дитячого садка. От нехай і годує вечерею, бавить, спати вкладає, вислуховує ниття й прихми. А я маю право на вільний вечір! Чому б і не провести його в кафе в товаристві симпатичного чоловіка. Навколо повно людей, не з'їсть же він мене, справді.

– Добре, ходімо, – рішуче мовила я, дивлячись просто в дивні очі незнайомця. У глибині цих очей коливалися золотаві іскорки – ніби відблиски на воді в сонячний день.

Я ніколи не здогадувалася про існування цього кафе, хоч і знала цей район досить непогано. Схоже, це й справді було затишне місце лише для втаємничених, бо, здається, навіть вивіски над входом не було. Кафе розташувалося в одному з приватних будиночків, які тулилися понад берегом, стійко витримуючи натиск багатопверхових новобудов. Ми влаштувалися в зручних кріслах з обох боків невеличкого столика. Офіціантка в довгій зеленій сукні вигулькнула невідь звідки, уважно вислухала мого супутника, кивнула і майже миттєво принесла замовлення. Я тільки подивувалася такому сервісу. Певне, «своїх» тут не ображали. На столику з'явилося горня з чаєм та дві пузаті керамічні чашки «під старовину». Поряд на такій же керамічній полив'яній тарілці лежали коржикки якогось дивного зеленкуватого кольору. «Шпинат вони туди додають чи що», – подумала я, обережно відкушуючи незвичні ласощі. Чай виявився дійсно неперевершеним. Не знаю, чи справді його тут робили за ста-

ровинними рецептами, як говорив мій новий знайомий, але подібного напою я досі точно не куштувала. Це була якась дивна суміш трав і спецій з присмаком іще невідомо чого. Зігрілася я майже миттєво, і похмурі думки, які ще пів години тому змушували мене пильно вдивлятися в темну воду, розтанули практично без сліду. Певне, помітивши зміну мого настрою, незнайомиць усміхнувся й задоволено кивнув головою.

– Ну ось, так набагато краще?

Я тільки мовчки кивнула.

– До речі, чому ви такі впевнені, що чоловік із донькою не дадуть собі ради, якщо ви вирішите... Ну, скажімо, кудись поїхати на кілька днів.

Я тільки презирливо пирхнула. Мене не здивував сам факт того, що незнайомий чоловік якимось дивним чином обізнаний у моїх сімейних справах. У мені наростало обурення й воно могло негайно вихлюпнутися назовні.

– Звісно, що не зможуть! Дитина не буде вчасно ні нагородвана, ні вкладаєна спати, ні як слід вдягнена, і вони спізняться всюди, де тільки можна. Уже перевірено.

Дивний чоловік дивився на мене, а на його обличчі розплавалася лукава усмішка.

– Усе аж так погано? Ну що ж, а я все-таки пропоную перевірити ще раз...

– Що ви маєте на увазі? – я кинула на нього підозрілий погляд.

– Я запрошую вас погостювати в мене... Недовго...

– Що?!! – я рішуче встала, остаточно переконуючись, що спіткала маніяка. Негайно звідси й чимдуж додому.

– Куди ж ви? – дивний чоловік теж підвівся. – Хіба ви не самі ще пів години тому так щиро прагнули до мене в гості? А тепер я особисто запрошую вас, це значно краще.

І додав зовсім незрозуміле:

– Адже ви завжди зможете повернутися назад...

– Не збираюся я нікуди....

– Збирається, бо я вас запрошую, – його голос забринів у моїй голові, а очі наблизилися, немов би зазираючи в саму душу. Все закрутилося навколо, і я провалилася в якусь порожнечу.

* * *

Я прийшла до тями й озирнулася. Я лежала на канапі, дбайливо накрита картатим пледом. Дивний незнайомиць сидів у ногах і з усмішкою дивився на мене.

– Прокинулися? Будь ласка, вибачте, що довелося запросити вас до себе в гості, можливо, й проти вашої волі. Але вам справді потрібен відпочинок. Навіть дорослі дівчатка хочуть інколи побути маленькими й мріють, щоб про них піклувалися. Правда ж?

Я зітхнула. Таки так.

За вікном чувся плюскіт води. Дощ пішов, мабуть.

– Вам зробити чаю? – запропонував господар.

Я кивнула, й він вийшов із кімнати.

Я сіла на канапі, спустивши ноги додолу. Там одразу ж відшукалися зручні м'які капці. Якраз мого розміру. Підійшла до вікна. Завіси були щільно зсунуті. «Цікаво, хоч де я опинилася», – подумала я, відсуваючи важку тканину.

Просто переді мною за вікном поважно пропливала велика рибина. Її луска вигравала сріблом.

Я поточилася назад і ледь не збила з ніг господаря, який саме зайшов у кімнату з двома горнятками чаю та пузатим чайником на таці. Побачивши розсунуті порт'єри, він тільки головою похитав.

– Ох уже ця жіноча цікавість... Спеціально ж закрив, аби вас не шокувати.

– Де-де я? Х-хто ви такий? – затинаючись прошепотіла я, відступаючи до вікна.

– Я господар цієї річки, а ви у мене в гостях, – поважно відповів він.

– Ви водяник? – пробелькотіла я, розуміючи безглуздя цього здогаду й загалом усього, що тут відбувається.

– Господар, – виправив мене дивний чоловік. – Терпіти не можу оцього «водяник», відгонить якоюсь дикою провінційністю й забобонами. Ви навіть не уявляєте собі, із яким людським мракобіссям мені доводилося стикатися за своє життя. А живу я на цьому світі, можу вас запевнити, вже дуже й дуже давно.

Я тільки мовчки кивнула, хоч він ні про що й не питав. Маячня якась, я, мабуть, сплю й зараз прокинуся. А водяник, чи хто він там був насправді, продовжував далі.

– Розумієте, люди завжди боялися й обожествляли те, чого не вміли пояснити. У моєму випадку – річку. Вона була і джерелом небезпеки у вигляді весняних повеней, і годувальницею. Відповідно, аби мати добрий улов риби, треба було задобрити господаря річки. Тобто мене, – чоловік усміхнувся. – І до чого тільки не додумувалися. До речі, деякі з цих «подаруночків» я собі на згадку залишив. Хочете поглянути? У мене тут, можна сказати, цілий музей. Ходімо, подивитися.

Я рушила слідом за дивним господарем, усе ще сподіваючись, що химерний сон перерветься. Утім, на мій жах, усе, схоже, відбувалося наяву. Ми зайшли до просторої кімнати, справді подібної на музейну залу. Вздовж стін стояли засклені вітрини з безліччю різних речей. Краєм ока я встигла помітити на одній із вітрин розсип якихось старовинних монет. Нічого собі!

– Ось, полюбуйтеся! – водяник кивнув на один зі стендів. Там гордо красувався старий чобіт із потемнілої шкіри, який «просив каші». – Ось такі мені подаруночки додумувалися посилати колись рибалки! Типу водяник голий-босий, то на тобі що взути, а нам зажени рибу в сіті. Ну, не мракобісся? Та я, між іншим, ще за царя одяг собі з-закордону замовляв. А вони мені якийсь непотріб кидали!

Водяник обурено подивився на мене, а я не змогла стримати

усмішки: дуже вже кумедно це виглядало. Але одразу ж похопилася й усміхатися перестала. Ще образиться.

Утім водяник, схоже, не вважав мою усмішку чимось надто зухвалим, бо продовжував далі.

– Та чоботи, то ще пів біди. А коли вони навесні, як сходила крига, починали мене «пригощати», то хоч із дому тікай, слово честі. І олію у воду лили, й хліб кидали. Можете собі уявити ці розмоклі кавалки?! Щоб їх, невігласів, усе життя так пригощали!

Тут уже я не стрималася й розсміялася вголос. Водяник теж усміхнувся, але якось невесело.

– Але знаєте, краще б уже олія. Бо зараз таку гидоту зливають, що геть уже річку на стічну канаву перетворили. А колись же широка й повновода була. У мене тут такі експонати є, що будь-який музей позаздрить. Ходімо!

Ми повільно рушили вздовж вітрин, роздивляючись старовинні прикраси, монети, уламки невідомих мені речей. Зупинившись біля однієї з вітрин, я зачудовано роздивлялася якусь прикрасу, майже цілу і, певне, зроблену зі срібла. На потьмянілій від часу поверхні чітко проступали обриси фантастичного птаха з жіночою головою.

Я так захопилася, що геть чисто забула, де знаходжуся. Ніби просто собі прийшла в музей на екскурсію.

Раптом за дверима почувся тупіт, і до зали забіг хлопчик років чотирьох.

– Тату! – вигукнув він, кидаючись на шию водянику. – А я тебе шукав. Я скучив.

Господар пригорнув хлопчика, скуйовдив малому неслухняні русьві кучері й легенько підштовхнув до дверей.

– Біжи поки пограйся сам, бачиш, у мене гостя.

Малий трохи набурмосився, утім, слухняно вибіг у коридор.

Я стояла вражена й дивилася на водяника.

– Це... Це ваш син?

– Не зовсім.

– Як це?

– А ось так... Батьки не додивилися. Усе ніяк не могли домовитися, хто того дня буде глядіти дитину. Втопився малий ненароком... Так же буває, правда? Коли батьки не можуть домовитися?

І він якось дивно поглянув на мене.

У мене всередині все похололо, я подумала про власну доньку. Боже, до чого вона тут?! Не треба про таке думати!

– І... І тепер він назавжди залишиться тут, у вас?

Водяник кивнув.

– Так, тепер він мій син.

– А... Він пам'ятає те, що було... ну, до того як він...

– Звісно, ні! – обуренню водяника не було меж. – Ви що, вважаєте мене якимось виродком, що здатен знущатися з дитини?! Він забув усе своє минуле життя. Тепер його світ тут, іншого він не знає.

Я судомно проковтнула комок, який раптово з'явився й застряг у горлі.

– А я?.. Я теж усе забуду?

– Це залежить від вас, – господар пильно дивився на мене, і його дивні мінливі очі здавалося бачили мене наскрізь. – Ви таки вирішили залишитися в мене?

Я подумала про чоловіка, який зараз сидить удома разом із донькою, і про мобільник у своїй сумочці, який тут, ясна річ, не ловив. Та вони, мабуть, уже з розуму сходять, мене шукаючи. А, може, й ні? Може, навпаки, не зважають на мою відсутність? Мама вдома нема, ніхто не пиляє, краса, роби що хочеш. Боже, як же все осточортіло! Я ледь не розплакалася.

Так і не дочекавшись моєї відповіді, водяник обережно взяв мене під руку і повів назад, до тієї кімнати, де я прокинулася. Ми підійшли до вікна, і я довго спостерігала, як у мутній воді за склом пропливають лускаті рибини, поглядаючи на мене круглими очима.

А тоді господар поклав мені руку на плече й тихо промовив:
– Давайте домовимося так: коли вам часом захочеться відпочити, приходьте на міст. Я зустріну вас і знову запрошу до себе в гості. Запевняю, у мене є чимало цікавих історій, вам не доведеться нудьгувати. Але, прошу, не робіть дурниць. Бо доведеться тоді назавжди вам переселитися до мене, незалежно від вашого бажання. Обіцяєте? – він пильно подивився на мене.

Я кивнула. Його очі були зовсім близько: зелені, карі, сіро-сині як осіння вода, вони притягували, ніби магніт, загрожуючи затягти в бездонний вир.

– До побачення, – почувла я ніби крізь товщу води.

* * *

Я стояла на мосту й дивилася на мокрий асфальт... Почав накрапати дощ, і я заквапилася додому. Ліхтарі віддзеркалювалися в темних калюжах, розпливаючись в них золотавими плямами, схожими на величезних блискучих восьминогів.

У бабусі-квітникарки, яка ховалася від дощу під козирком підземного переходу, я купила її останній букет білих хризантем. Ішла вулицею, притискаючи до себе мокрі квіти, й вдихала терпкий аромат осіннього саду. Світло ліхтарів пливло й мінилося як вода, як зелено-золотаві очі, що спостерігали за мною згори...

Обережно прочинивши двері, я зайшла до квартири. Роззулася, зазирнула до дитячої. Донька, звісно, вже спала, тьмяно світився нічник. Я повернулася в передпокій. Чоловік стояв у дверях кухні, пильно дивлячись на мене, й мовчав.

– А я ось квіти купила, – сказала я, дурнувато усміхаючись, і простягла йому мокрий букет.

Щось безглуздіше годі було вигадати: жінка заявляється додому бозна-коли ще й із квітами. Чоловік у мене далеко не Отелло,

але я б на його місці таки почала щось підозрювати. Мовчання тривало, висіло в повітрі, ніби товста повстяна завіса.

– А я вечерю зготував, – несподівано мовив чоловік. – Їсти будеш?

Він дивився на мене і його сіро-блакитні очі мінилися, ніби осіння вода.

– Буду, – прошепотіла я, притискаючись до нього разом із мокрим букетом.

Родинні цінності

«Куплю мітлу для польотів. Можна вживану...».

Жінка у віконці прийому оголошень зміряла дивну клієнтку таким поглядом, ніби та вже збиралася злетіти на вищезгаданій мітлі під стелю.

– Дівчино, у нас немає рубрики «Гумор», – суворо відрізала вона.

– А чому ви вирішили, що це гумор. У мене ж чітко вказано: розділ «Хобі».

– Ага, хобі значить... – судячи з виразу обличчя, приймальниця вирішувала: дзвонити в «швидку», викликати охоронця або просто послати нахабу куди подалі.

Дівчина тим часом перервала ці роздуми:

– Ось у вас у газеті вказано, – палець з гостро відточеним нігтем ковзнув по сторінці, – «відповідно до законодавства, не публікуються оголошення про купівлю-продаж документів, наркотиків, зброї, отрут...». Так чому я не можу подати оголошення про купівлю мітли?

– Так, можете, звичайно, – тітка-приймальниця трохи знітилася від такого напору.

Ну її, малахольну, нехай подає. Гроші платить – і добре. А то ще завалиться до начальства з розбірками – неприємностей потім не оберешся.

– От тільки, може, не в рубрику «Хобі», а скажімо, «Все для дому»? – обережно уточнила приймальниця.

Дівчина гірко зітхнула, мабуть, дивуючись, що доводиться пояснювати такі прості речі.

– Я ж уточнюю, що мені потрібна не звичайна мітла. Що ж тут незрозумілого? Так ви берете оголошення чи ні?

– Беремо, звичайно, – тітка швидко черкнула щось на папірці. – Ось, оплатіть, будь ласка, в касу, це навпроти.

Проводжаючи поглядом дивну клієнтку, приймальниця знижала плечима і у неї мимоволі вирвалося:

– Ну й відьма!..

* * *

Яна йшла вулицею, роззираючись навколо й прислухаючись. Сподівалася, що збоку це виглядає не дуже дивно, й вона не скидається на міську божевільну. А дослухатися доводилося ретельно. Належного досвіду в неї не було, але бабуся, проводжаючи її, сказала: «Свій будинок ти обов'язково почувеш. Він сам озветься до тебе». От Яна й прислухалася. Уже зо два квартали, мабуть, пройшла.

– Низький уклін вам, ясновельможна панно, – почула вона раптом і з несподіванки ледь не заорала носом порепаний асфальт.

Без сумніву, це був він. Старовинний цегляний будинок незвичного яскраво-бордового кольору тулився в невеличкому завулку, що відходив убік від вулиці, якою прямувала Яна. А над ним нависали сірі коробки багатоповерхівок. Дівчина підійшла ближче й зупинилася, дослухаючись. Ну що ж, схоже, потрібний будинок знайдений. Тепер справа за малим: оселитися в ньому. Бабуся розповідала, що колись давно могутній чаклунці достатньо було лише увійти до вподобаного нею будинку, і господарі вважали за щастя, якщо вона дозволяла їм просто забратися геть, а не перетворювала на якихось мишей чи хробаків. Але такі способи вирішення «житлового питання» давно відійшли в минуле. Крім того, до могутніх чаклунок Яна себе аж ніяк не зараховувала. Бабуся казала про неї: «талановита, але ледача». І це було щирою правдою. Яна охоче робила те, що в неї непогано виходило. Змішати вигадливе зілля чи навести якомусь невдасі ману-галюцинацію? Залюбки. А от вправлятися із зубодробильними заклинаннями матеріалізації... Кому воно треба?

Наблизившись до будинку, дівчина одразу звернула увагу на двері: старовинні, дерев'яні, з вигадливими різьбленими квітами на фільонках. Придивившись пильніше, Яна зауважила незвичну деталь: замкова шпарина розташовувалася на висоті менше, ніж пів метра від землі. Цікаво, це для кого? Для kota чи, може, для господаря-гульвіси, який повертається додому «на бровах», повзком долаючи останні кроки? А, може, домовик?.. Ні, навряд чи люди влаштували б аж такі зручності для «не-людей». Тим більше, що останнім вони не дуже й потрібні: адже завжди можна пройти крізь замкнені двері або крізь стіну. Хоча, таке вміли не всі. Яна, приміром, не вміла.

Дивні двері були щільно замкнені й, судячи з усього, ними давно вже ніхто не користувався. (Ну, хіба що ті істоти, для яких дбайливі господарі колись зробили замкову шпарину при землі). Тож Яна зайшла звичайним людським способом – крізь прочинену хвіртку на подвір'я. Воно виявилось просторим, хоча й дещо занедбаним. Піднявшись на ганок, Яна натиснула пожатілу кнопку допотопного дзвоника. За кілька хвилин почулися кроки, й двері відчинилися. На порозі стояла немолода жінка в просторій домашній кофтині та пістрявій спідниці, вона короткозоро примружилася на несподівану гостю. Яна зобразила на обличчі одну зі своїх найчарівніших усмішок.

– Доброго дня! Я за оголошенням.

Судячи з виразу обличчя хазяйки, вона намагалася пригадати, коли ж саме вона подавала оголошення і, головне, з приводу чого. Утім, Яна не дала жінці перехопити ініціативу. Нахабство – друге щастя. Для відьми – так точно.

– Ви ж здаєте кімнату? Я студентка... гм... медичного коледжу. Приїхала навчатися, а в гуртожитку, самі розумієте, які умови...

Заскочена зненацька, хазяйка вже, мабуть, хотіла сказати, що ніяких кімнат вона не здає і взагалі порадити нахабній гості забиратися куди подалі. Але Яна так пильно дивилася на неї й так

широ усміхалася, що жінка, певне, подумала: кімната вільна в неї є, то чом би й не заробити якусь копійчину до пенсії.

– Так... Так, прошу проходите.

Хазяйку звали Ганна Іванівна, жила вона самотньо. З чоловіком розлучилася ще замолоду (пив, зараза!), діти виросли й жили окремо. Оце хіба що онук приходив навідати бабусю та коли-неколи залишався ночувати.

Жінка була така вражена, що навіть не пробувала набивати ціну, й кімнату Яна винайняла за досить помірні гроші. Їй вручили ключі (чудово!), але попередили, що пізніше одинадцятої додому приходити небажано. (А оце вже гірше! Ну, якось розберемося, – вирішила Яна)

Хазяйка розповіла, що колись її прадід володів усім цим будинком, але після революції законних власників вирішили за тогочасною традицією «уплотнити», тож будинок розбили на окремі квартири («Попідселяли всяку босоту!»). Тепер же та частина будинку, що належала Ганні Іванівні, складалася з трьох кімнат. До однієї з них хазяйка й провела Яну. Кімната була невелика, але світла. Біля стіни – диван, досить новий із вигляду («Можеш розкласти, якщо буде завузько спати», – сказала Ганна Іванівна). Над диваном – килим, майже такий як у Яниної бабусі (звісно, куди ж без нього!). В одному кутку стояв стіл, не новий, але все ще міцний, а в іншому – велика стара шафа для одягу «back in the USSR». Поруч із шафою – крісло, а над ним на стіні – старовинний портрет у побляклій рамі. Не просто старий, а саме старовинний. У Яни на такі речі нюх був беззвідмовний. На портреті був зображений немолодий пан у чиновницькому мундирі, краї комірця, здавалося, впивалися в шию. Загалом, звичайний собі пан, коротко підстрижене сивувате волосся, ніс із ледь помітною горбинкою... Але погляд... Здавалося, намальовані очі стежать за тобою, у який би куток кімнати ти не ступив. Дуже дивний портрет.

– А хто цей добродій? – запитала Яна у хазяйки.

– Так оце ж і є мій прадід, Петро Якович, перший власник бу-

динку. Служив по освітній лінії. Інспектором гімназії, – з гордістю мовила Ганна Іванівна.

Залишившись у кімнаті сама, Яна розклала свій одяг у шафі й вместилася на дивані. Ну що ж, із житловою проблемою, схоже, розібралася. Вона втрапила до потрібного будинку, який сам її й покликав. Тепер залишалося вирішити питання транспортного засобу. Простіше кажучи – персональної мітли. Хоча Яна й подала оголошення, але надії, що на нього швидко хтось відгукнеться, було мало. Це все робиться зовсім не так, і бабуся насварила б її за лінощі. Але менше з тим. «Подумаю про це завтра, – вирішила дівчина. – А зараз – відпочивати».

* * *

Уранці, вийшовши на кухню, Яна побачила, що за столом сидить хлопчина років 15-16. Ганна Іванівна поралася біля плити. Відповівши на її вітання, хазяйка обернулася до хлопця.

– Це Яна, моя квартирантка. А це мій онук, Павло. Хоч він бабцю не забуває, навідує, а то батькам усе ніколи за роботою.

– Привіт! – сказав хлопчина й усміхнувся.

– Привіт... – Яна пильно дивилася на нього. І чим більше дивилася, тим зрозумілішим ставало, що Павло цей – точна копія пана з портрета в її кімнаті. Звісно, молодший і одяг геть не той. Але загалом – він. Це ж треба, щоб нащадок був настільки схожим на далекого предка, – вразилася Яна. Це ж якщо той пан – прадід Ганни Іванівни, то для цього Павла він... Яна вирішила ті «пра» навіть не рахувати. Предок, коротше.

Поки Яна заварювала собі каву, хазяйчин онук уже встиг поснідати й заквапився кудись у своїх справах. Вийшовши з дому десь за пів години, дівчина з подивом зауважила, що хлопець далеко не відійшов, стояв на розі вулиці з якимись двома підозрілими типами, вдягненими у майже однакові спортивні костюми. Капюшони вони насунули чи не на очі, закриваючи обличчя, і це

Яні не сподобалося. Про всяк випадок вона зупинилася за рогом будинку й дослухалася до розмови.

– То що, знову не приніс? – мовив один із незнайомих хлопців. У його голосі звучала загроза.

– Ні, не приніс! – огризнувся у відповідь Павло. – Бабця ключ від комоду десь у себе сховала.

– Ти ж гляди, ключик дістань скоріше, – утрутився в розмову другий хлопець. – Бо сам знаєш, що буде як не принесеш. Усі дізнаються, хто музейну кімнату бомбанув: і директор, і батьки твої. Зі школи вилетиш, ще й менти на облік поставлять.

– Неповнолітній злочинець – офіційним тоном прогугнявив перший, і обидва зареготали.

Схоже, саме час з'явитися на сцені новому персонажу – вирішила Яна й вийшла з-за рогу будинку.

– Павле, як добре, що ви ще не встигли піти. Ваша бабуся сказала: тут десь недалеко є базар. Мені треба дещо купити. Ви б не провели мене, я ще місто погано знаю, боюсь у цих вуличках заблукати.

– Так, звісно, ходімо, – Павло був невимовно радий неочікуваній підмозі.

– Бувайте, хлопці! – із чарівливою усмішкою мовила Яна, цокаючи підборами повз гопників.

Коли вони з Павлом уже відійшли далі вулицею, Яна озирнулася й метнула в бік хлопців такий спопеляючий погляд, що ті мимоволі здригнулися, ніби хтось невидимий штурхонував у спину.

– Ну й відьма! – пробурмотів один із них і сплонував, забобонно схрестивши пальці.

Завернувши за ріг, Яна рішуче підступила до Павла, ледь не втискаючи хлопця в паркан.

– А тепер швидко розкажуй: що це за типи й чого вони від тебе хочуть. І не думай викручуватись, бо гірше буде.

– Чого це я маю тобі щось розказувати? – огризнувся Павло. – Хто ти така?

– Хто я така, незабаром дізнаєшся. А зараз, може, покликати назад тих твоїх знайомих? Повернетесь до дружньої розмови.

Павло тільки тяжко зітхнув.

– Ну добре, я розкажу. Давай присядемо.

Вони саме проминали шкільне подвір'я. Умостилися на лавці обіч порожнього в цей час баскетбольного майданчика.

– Ми в одній школі навчаємося. Денис зі мною в одному класі, а Матвій – у паралельному. У Матвія старший брат якийсь пов'язаний із антикваріатом. Я подробиць не знаю. Чув тільки, що він вишукує повсюди всілякі старовинні штуки й збуває якісь тітці, яка тримає магазин.

– А дістає речі, мабуть, не завжди законним шляхом? – із розумінням завершила Яна.

Павло кивнув і спохмурнів.

– Ну, а тебе вони чому шантажують?

– У нас у школі є музейна кімната. Загалом, нічого особливого: здебільшого різні фото з історії школи й все таке. Але нещодавно наш історик роздобув десь кілька справді класних речей. Годинник старовинний, кілька монет ще з царських часів... Статуетку, листівки. Казав, ніби якісь його знайомі взялися бабусину квартиру продавати, а всі ці речі збиралися викинути як непотрібний мотлох. Ну, він і забрав.

Наших два класи якраз замість уроку історії повели в музей. А потім на перерві до мене Матвій підбіг і попросив відкрити музейну кімнату. Він там, мовляв, телефон забув. Історик тоді вже додому пішов, але мені він дозволяє брати ключ у нього в столі. Я на краєзнавчому гуртку займаюся, роботу пишу з історії школи. Тож щоб я міг сам заходити до музейної кімнати, коли треба якісь матеріали...

Коротше, музей я йому відкрив, він зайшов і хвилин за п'ять вийшов із телефоном. Я все закрив, а ключ повернув на місце. А наступного ранку з'ясувалося, що з музею зникли годинник і статуетка... І я тоді зрозумів, що це їх Матвій поцупив для брата.

Яна дивилася на хлопця зі змішаним почуттям подиву й жалю.

– Ну, ти даєш! Не думала, що серед хлопців-старшокласників ще водяться такі наївні екземпляри.

– Та йди ти... – огризнувся Павло.

– А що вони тепер від тебе хочуть?

– Аби я приніс їм речі з бабусиною комоду. Там брошка старовинна, а на ній жіночий профіль, такий ніби вирізьблений, опуклий...

– Каменя?

– Та, мабуть, не знаю як воно називається. І ще каблучка. Їм років 150 не менше, фамільні прикраси, бабуся розповідала...

Яна присвиснула.

– Так, губа в них не дура, це точно. І ти хочеш віддати цим типам фамільні прикраси?

– Не хочу! – розпачливо вигукнув Павло й додав, стишивши голос. – Але що я маю робити? Вони ж розкажуть усім, що це я поцупив. І як не крути, виходить, що я таки співучасник. Хто повірить, що я такий наївний дурник?! – хлопець стукнув кулаком по лавці. – Навіть якщо до поліції й не заявлять, зі школи точно виженуть. А у нас місто невелике, кожен другий брат, кум, сват... Це ж ганьба яка! Мені тепер хоч вішайся...

Яна похитала головою, співчутливо дивлячись на хлопця. Замислилася на хвилину.

– Ну, вішатися через якихось покидьків точно не треба. Я, здається, знаю, що робити. Отримають ці типчики прикраси та й віддадуть своїй тітоньці-антиквару, ласій до крадених речей. От тільки на неї чекає не дуже приємний сюрприз... – Яна якось дивно посміхнулася. – Але мені для цього треба хоч одним оком глянути на прикраси твоєї бабусі, аби я могла їх скопіювати.

– Як це скопіювати? – здивовано глипнув на неї Павло. – Ти що – ювелір?

Яна похитала головою.

– Тоді як ти зможеш...

- Я відьма, – просто відповіла дівчина.
- Та ну... Брешеш... – хлопець підозріло зиркнув на Яну й про всяк випадок трохи відсунувся від неї.
- Не брешу, справжнісінька відьма, спадкова.
- Судячи з виразу обличчя Павла, він намагався «перетравити» щойно отриману інформацію.
- А... А ти й на мітлі літаєш?
- Не літаю, бо мітли своєї поки що нема, – зітхнула Яна про «наболіле». – Але я це сподіваюся виправити найближчим часом. Ну, добре, ходімо. Мені й справді треба дещо купити.
- Мітлу? – хіхікнув Павло.
- Яна не змогла стримати усмішку.
- На жаль, у нас мітли у вільний продаж не надходять. Це ти «Гаррі Поттера», мабуть, перечитався в дитинстві.

* * *

- Ганна Іванівна обережно висунула шухляду комода й витягла звідти невелику потьмянілу скриньку. Відкрила.
- Ось ця брошка належала моїй прабабусі...
- Дружині того пана, що на портреті в моїй кімнаті? – про всяк випадок уточнила Яна.
- Саме так, – закивала головою Ганна Іванівна. – Дорога річ. Петро Якович її дружині із-за кордону привіз. Здається, з Франції.
- Точений жіночий профіль, вирізьблений на камеї, притягував погляд, волосся красуні вигадливо звивалося, переходячи в крила метелика. Яні ще не доводилося бачити таких незвичних прикрас.
- Подобається? – Ганна Іванівна з неприхованою гордістю спостерігала за реакцією Яни. – Це арт-нуво або як його у нас називали «модерн». Майстри початку минулого століття полюбили такі химерні штуки: жінки-метелики, брошки у вигляді різних комах, фантастичні квіти. Ось як на цій каблучці. Дивись.
- Ганна Іванівна піднесла ближче до світла каблучку надзвичайно тонкої роботи. На місці каменя красувалося вигадливе

переплетіння срібних гілочок, прикрашених двома метеликами, вкритими білою й ліловою емаллю.

Яна уважно роздивлялася прикраси, прагнучи якомога чіткіше закарбувати в пам'яті кожну деталь.

* * *

– Ну що – приніс? – Денис швидким рухом вихопив з рук Павла невелику картонну коробку й обернувся до Матвія. – Глянемо?

– Посеред вулиці? Здурів? А як побачить хто? Неприємностей не оберешся. Що там? – це вже до Павла.

– Те, про що й домовлялися: брошка й каблучка.

– Ну диви, щоб усе по чесноку. А то... – Матвій вишкірився в удаваній посмішці. – У бабусі, мабуть, ще багато чого по шухлядах приховано. Та не бійся, не треба нічого... поки що.

Обидва гопники зареготали й рушили вулицею.

* * *

Худорлява жінка років сорока сиділа за столом. Настільна лампа під вигадливим абажуром кидала на її обличчя химерні тіні. Важкі порт'єри були зсунуті, кімната тонула в напівморозі. На потьмянілій від часу стільниці стояла невелика картонна коробка. Жінка хижо посміхнулася й відкинула кришку. Там лежала старовинна брошка-каменя з вирізьбленим на ній жіночим профілем та каблучка тонкої роботи в стилі «арт нуво».

Жінка обрежно взяла брошку й раптом скрикнула, ніби обпикшись, розтиснула пальці. Те, що ще кілька секунд тому було вишуканою прикрасою, обсипалося на стіл купкою сірого попелу. Очі жінки звузилися від люті.

– Ману, значить наводимо? – сказала вона невидимому співрозмовнику. – Ну-ну. Здається, дівчинко, ти надто багато на себе взяла. Зі мною жарти погані. І дуже скоро ти в цьому переконаєшся.

* * *

– Я за вашим оголошенням щодо купівлі мітли, – жіночий голос у слухавці змусив Яну здригнутися. І зовсім не від несподіванки.

Було в цьому нібито м'якому й приємному голосі щось таке, що хотілося миттю відкараскатися й від поданого оголошення, і загалом від омріяного чаклунського засобу пересування та тікати кудись світ за очі. Яна була впевнена, що викохана поколіннями предків і передана їй у спадок відьмацька інтуїція не підводить її. Але замість того, аби чемно сказати: «Вибачте, ви, мабуть, помилилися номером» і натиснути «відбій» Яна несподівано для самої себе слухняно проказала:

– Так, я справді хочу купити мітлу для польотів.

Звісно, ідея з купівлею мітли за оголошенням була провальною з самого початку. Чаклунські інструменти, а тим більше таку річ як персональна мітла, неможливо просто так придбати. Найперше, що Яні слід було зробити, це, щойно прибувши до міста, підшукати «знаючих» людей і вже в них цікавитися потрібним транспортним засобом. Зазвичай, він виготовлявся на замовлення і коштував дуже недешево. Звісно, можна було придбати вживану мітлу від якоїсь престарілої хазяйки, яка в силу віку вже відмовилася від повітряних кульбтів. Але це було все одно, що купувати kota в мішку. Об'їжджена кимось чужим «котячка» могла й не прийняти нову господарку та підвести у найвідповідальніший момент. Щоправда, серед знайомих Яни було чимало молодих відьом, які саме в такий спосіб здобули свою першу мітлу. І нічого поганого з ними не трапилося: розсікали собі понад дахами й горя не знали. Бабуся до такої легковажності ставилася з осудом і, відряджаючи Яну в самостійне життя для започаткування власної чаклунської практики, наказувала мітлу робити тільки на замовлення, «аби чого не сталося». Коштами вона онуку на перший час забезпечила щедро, тож економити по-

треби не було. Але Яна збирала гроші на мрію. Ні не так: Мрію. На те, чого бабуся не тільки б не схвалила, а й поклала б всі свої сили, в тому числі й магичні, аби перешкодити онуці.

Яна мріяла про те, аби мати справжнього духа-помічника*. У давнину він належався кожній поважаючій себе чаклунці, а тепер став небувалою розкішшю, перетворившись чи не на легенду. Ці створіння найчастіше не викликали підозр, бо набували вигляду звичайних домашніх улюбленців, скажімо, кішок або собак. У той же час, були надзвичайно корисними, допомагали в чаклунських справах, давали життєві поради. Та й взагалі, такий помічник у нашому непевному світі – річ незамінна. Але от халепа – здобути духа було непростою справою. Через різні канали Яні вдалося дізнатися, що продукуванням таких істот нині займався лише один поважний маг із Уельсу. Подейкували, що він був нащадком знаменитого Едварда Келлі**, спілкувався з духами за допомогою справжньої кришталевої кулі, а для охочих викликав з потойбіччя духів-помічників. Коштувала послуга підбору індивідуального чаклунського помічника дуже дорого (а ще ж треба було додати вартість недешевої поїздки до Великої Британії). Але одна із закордонних знайомих Яниної бабусі запевняла, що воно того варте. Однак бабуся про таку забаганку онуки й чути не хотіла. Англійського спеціаліста безпелеційно охрестила шарлатаном, а саму ідею завести духа-помічника, викликаного невідомо звідки, загалом вважала дуже небезпечною.

Саме тому Яна й вирішила частину отриманих від бабусі грошей відкласти на здійснення мрії, а персональну мітлу придбати дешевшим способом.

* Дух-помічник – чарівна істота, що служила відьмам та чаклунам, допомагала в побуті та різних чаклунських справах. Найбільш характерні ці персонажі для англійського й частково французького фольклору.

** Едвард Келлі (1555 – 1597) – англійський алхімік, медіум, містик та авантюрист, що був на службі в англійській королеви Єлизавети I та німецького імператора Рудольфа II.

Жінка назвала Яні адресу, за якою можна було під'їхати хоч сьогодні, аби оглянути мітлу.

– Ви не помилитеся, – провуркотів голос у слухавці. – Вулиця починається просто навпроти центрального міського стадіону. Тільки приходьте не раніше дев'ятої. Сусіди, самі розумієте...

* * *

Вечоріло... Місто огортали прозорі літні сутінки. Коли Яна вийшла з дому, з-під ганку просто їй під ноги порснув чорний хазяйчин кіт. Причому враження складалося таке, що він у буквальному розумінні хотів затулити їй дорогу власним тілом.

– Ні-ні, зі мною цей номер не пройде, – посварилася Яна пальцем на kota. – Іди он лякай якусь забобонну тітку.

Потрібну адресу Яна знайшла дуже швидко. Невелика затишна вуличка, що носила ім'я знаменитого академіка Павлова, о цій вечірній порі була майже безлюдною. Дівчина проминула тролейбусне депо й побачила будинок під номером 9, у якому й мешкала власниця мітли. На мить Яна навіть зупинилася. Просто перед нею здіймалися вгору шпилясті вежі справжнього замку, хоч і невеличкого. Підійшовши ближче, дівчина зауважила, що «замок» уже давно потребує ремонту, а гостроверхі дахи веж подекуди поросли мохом. Прочинивши металеву хвіртку, Яна зайшла у двір і з цікавістю роззирнулася навкруги. Скидалося на те, що цей будинок був поділений між кількома господарями. Подекуди старі, побиті шашелем дерев'яні стіни хизувалися новенькими пластиковими вікнами. Інші хазяї, схоже, коштів на ремонт ще не нашкребли й тому залишили все, як було ще, мабуть, років 50 тому. Збоку дому красувалася сучасна прибудова: хтось таким чином вирішив розширити власну житлову площу. Неоконечно «коробка» порушувала гармонію занедбаної, але статечної старовини, виглядаючи наче підліток-неформал, який раптом вирішив завітати на вечірні посиденьки поважних літніх пань.

На ганку стояла невисока жінка й пильно дивилася на Яну.

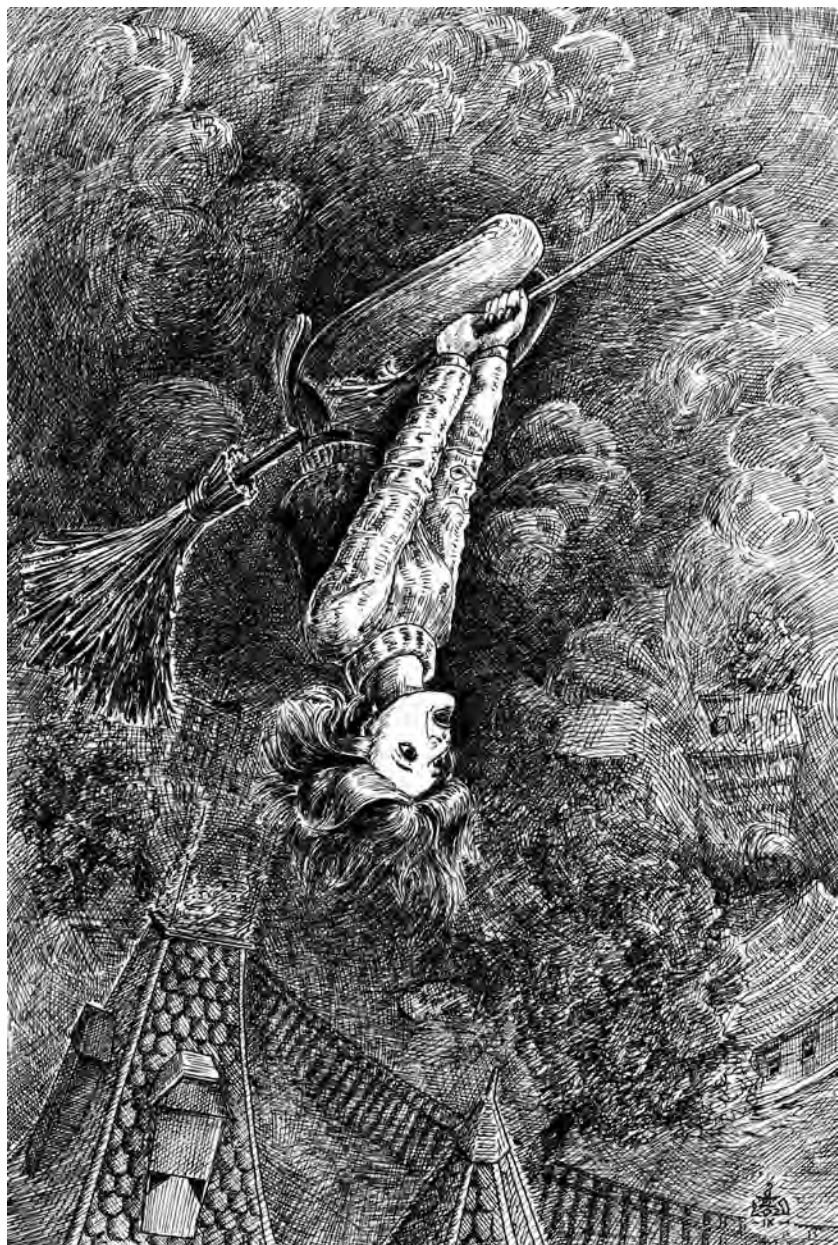
– Ласкаво прошу, проходьте, – звернулася вона до дівчини. – Мене звати Ірма. Мітлу можемо випробувати просто зараз. Сусіди не заважатимуть. Тут переважно пенсіонери, тож лягають рано. Але я про всяк випадок все-таки вкрила нас обох закляттям «невидимка». Ви ж не проти?

Жінка дивилася на Яну зі щирою усмішкою й простягала їй мітлу. Цілком добротну, як кажуть, «надійність, перевірена часом». Але чомусь і від цієї усмішки, й від цієї надійності хотілося сховатися. А внутрішній голос волав, вирячивши очі, наче перепуджений кіт: «Тікай! Тікай звідси, дурепо, поки не пізно!». Яна вже зовсім зібралася скористатися цією слушною порадою й накивати п'ятами, навіть не вибачаючись, але ніби чиясь чужа воля змусила її простягнути руку й взяти мітлу. Пальці стислися на відполірованому до блиску руків'ї. Яна перекинула ногу через мітлице й тієї ж миті відчула, як відривається від землі, шугаючи у височінь. Ледь втрималася, аби не загриміти вниз, бо мітла одразу рвонула стрімко вгору, не дуже зважаючи на недосвідченість пасажирки. Більше того, вона ніби навмисне хотіла від цієї ноші звільнитися. Услід Яні, розтинаючи вечірню тишу, нісся зловісний сміх.

– Прощавай, дівчинко! Будеш знати, як пхати носа не в свої справи!

Мітла шугонула над дахами приватного сектору й понеслася в бік виїзду з міста. Судомно стиснувши мітлице, аж побіліли кісточки пальців, Яна притислася до нього всім тілом, аби тільки втриматися. Вона вже зрозуміла, що Ірма, певне, і є та сама любителька антикваріату, яка тепер хотіла помститися Яні за «жарт» із фамільними прикрасами. А вона втрапила в розставлену пастку, як остання дурепа.

Підступна мітла тим часом вирішила продемонструвати всі фігури вищого пілотажу, аби тільки скинути дівчину. Вона закручувалася штопором і брикала, як необ'їжджений кінь. Яна

давно вже перестала відчувати, де верх, де низ, а сьогоднішній обід підступив до горла й ризикував от-от вилетіти назовні, до того ж разом із усіма нутрощами.

Мітла із пасажиркою вже долетіла до міських околиць, перед очима промайнули прибережні дерева й зблиснула річка. Мітла почала заходити на «мертву петлю». «Ось і все, – подумала Яна. – Тупо якось усе закінчується...». І раптом вона відчула як чиясь рука міцно вхопилася за мітлище, повертаючи його у нормальне горизонтальне положення. Дівчина перевела подих і наважилася розплющити очі. Поряд із нею в повітрі висіла ще одна мітла, а на ній, хвацько звисивши ноги на один бік сиділа... Ганна Іванівна. Жінка підморгнула Яні й, продовжуючи міцно тримати руків'я її мітли, почала знижуватися. За хвилину ноги дівчини вгрузли у вологий прибережний пісок. Яна ледь спромоглася перекинути ногу через мітлище, коліна тремтіли. Мітла-лиходійка, звільнившись від злощасної пасажирки, рвонула вгору й незабаром зникла з очей.

Яна безсило опустилася просто на пісок, звела очі на Ганну Іванівну.

– Дякую! Якби не ви... Це, мабуть, був би перший в історії випадок убивства відьми за допомогою зловорожої мітли.

Ганна Іванівна кивнула, погоджуючись. Зміряла Яну поглядом, ніби лікар, що оцінює стан пацієнта.

– Добре, сідай до мене на мітлу, полетимо додому. Це не найкраще місце для довгих розмов, а нам є про що поговорити. Ну давай, не бійся.

Яна помітно вагалася: чи варто знову сідати на мітлу, чи краще обрати менш екстравагантний спосіб переміщення, скажімо, маршрутку.

– Та сідай уже, – трохи роздратовано мовила Ганна Іванівна, вмощуючись верхи на мітлі. – Маршрутку о цій порі будеш пів години чекати. А так уже хвилин за 10 будемо вдома.

Яна обережно сіла позаду Ганни Іванівни, міцно обхопивши

її руками за талію. Жінка щось прошепотіла, й мітла, знявшись вгору, неквапно попливла над вечірнім містом.

* * *

У невеличкій кухні за столом, вкритим картатою скатертиною, одна навпроти одної сиділи дві жінки: стара й молода. У квітчастих горнятках парував чай, кухнею ширилися пахощі м'яти й суниць.

– А тепер розкажи, чим це ти, щойно з'явившись у нашому місті, вже встигла так комусь допекти, що тебе хотіли вбити, і яким чином опинилася верхи на чужій мітлі? – Ганна Іванівна дивилася на Яну зі щирим зацікавленням.

Дівчина зітхнула.

– Та ви ж, мабуть, самі все можете побачити...

Говорити не хотілося.

– Можу, але не хочу зазирати в твої думки без потреби. Це все одно, що піддивлятися у вікна за сусідами. А я людина вихована.

Тож довелося Яні таки розповісти всю історію, починаючи з оголошення про купівлю мітли, за яким, схоже, її й вираховали. Особливо неприємно було розповідати про причетність Павла, виходило так, ніби вона його «закладає».

Ганна Іванівна похитала головою.

– Ну що ж, тепер моя черга тобі дякувати. За нашими коштовностями ця Ірма полює не дарма. Це не просто фамільні прикраси, вони мають магічну силу. Окремо одна від одної – просто красиві старовинні цяцьки, але разом брошка й каблучка – сильний магічний талісман, який дає силу нашій родині от уже понад століття.

– Тобто цей ваш прадідусь...

– Так, він був дуже могутнім чаклуном. У нашій родині ці здібності передавалися по чоловічій лінії. Я перша жінка, що отримала Дар, успадкувала його від батька.

Раптом Яну осяяв здогад.

– А наступний володар Дару це...

– Так, Павло.

– Я одразу зауважила, що він копія ваш прадід!

Ганна Іванівна хотіла ще щось сказати, але її увагу відволік величезний чорний котисько, який діловито увійшов до кухні.

– Це Тимко, – кивнула хазяйка в бік пухнастого улюбленця. – Йому, до речі, подякуй, що я до тебе встигла. – Вчасно попередив.

Яна згадала, як кіт ледь не збив її з ніг, намагаючись затримати вдома. Ех, далеко їй ще до справжньої відьми! Такими попередженнями нехтувати аж ніяк не можна.

– А звідки він знав?

– Як це звідки? Щоб дух-помічник та не попередив відьму про небезпеку?

– Дух-помічник?! – Яна аж подих затамувала. – Справжній?

– А як же! Породистий! А що тебе так дивує?

Але перш, ніж Яна встигла поділитися своєю заповітною мрією, Ганна Іванівна почала пильно придивлятися до кота.

– Зачекай-зачекай... Поглянь-но, що це з ним?

Кіт тим часом почав накручувати кола кухнею й незадоволено нявчати. А тоді вибіг на подвір'я, крутнувся туди-сюди перед ганком, голосно й розпачливо нявкнув і, оглядаючись час від часу на хазяйку, рішуче рушив до воріт.

Ганна Іванівна зупинилася на порозі й зблідла.

– Павло... – ледь чутно видушила вона. – Я сьогодні на нього чекала, і він... він уже давно мав прийти...

Раптом із кухні почувся якийсь підозрілий брязкіт і шум. Обидві жінки кинулися туди.

На картатій червоно-жовтій скатертині лежала розбита цукорниця. А цукор, розсипаний по стільниці, ніби сам собою утворив короткий напис: «Він у мене».

Яна й Ганна Іванівна Perezirнулися. Цукрові піщинки тим часом, ніби їх притягував невидимий магніт, швидко збіглися

докупи. За мить на скатертині з'явився новий напис: «Ти знаєш, що мені потрібно. Чекаю до ранку».

Ганна Іванівна безсило опустила на стілець.

– Вона знищить його...

Яна була здивована.

– Але ж Павло має Силу...

Хазяйка лише похитала головою.

– На жаль, він схожий на свого предка тільки зовні. Дар у Павла дуже слабкий, він навіть сам досі не підозрює, що може щось... Та, відверто кажучи, не може він майже нічого. Я все збиралася зайнятися його навчанням... запізно... Якщо ми віддамо сімейний талісман, вся родина втратить Силу, Дар більше не передаватиметься у спадок... Звісно, я піду на це. Нехай мій онук буде звичайною людиною, але він буде живим...

– Ми ще можемо поборотися... – почала Яна.

– Вона надто сильна. Я нічого не зможу вдіяти проти неї, а ти тим більше.

– Але я все одно піду з вами, – Яна уперто дивилася на хазяйку. – Хто знає, як усе може обернутися...

– Ну, добре, – втомлено кивнула Ганна Іванівна. – Ходімо, не можна втрачати часу.

* * *

Мітла з двома пасажирками опустила на вже знайомому Яні дворику. Уже перевалило за північ. Світло вуличного ліхтаря вихоплювало з темряви лише невеличку ділянку перед хвірткою. Решта подвір'я та сам будинок, у якому не світилося жодне вікно, тонули в пітьмі.

– Підходьте ближче, – долинуло до них із мороку. – Я не кусаюся.

Короткий сухий смішок. Над ганком засвітився ліхтар. На порозі, переможно схрестивши руки на грудях, стояла Ірма.

– Він тут, нагорі, – відьма кивнула на одну з гостроверхих

башточок. – Ще не вирішила, що з ним зробити. Є так багато привабливих варіантів... – Вона хижо вишкірилася. – Давно хотіла поекспериментувати, та все не було на кому. Здається, хлопчик теж має Силу... Але це навряд чи допоможе...

– Звільни його, – Ганна Іванівна підступила до Ірми майже впритул. – Я виконала всі твої вимоги. Ось!

Вона простягнула Ірмі скриньку.

– Візьми їх і відпусти Павла.

Ірма прийняла її й відкрила, утім, брати коштовності не поспішала.

– А це справді те, що я просила? Чи, може, ти теж хочеш зі мною погратися, як і це нахабне дівчисько?

Відьма злісно глянула на Яну

– До речі, ти даремно взяла її з собою. З нею ми ні про що не домовлялися, а за свої вчинки треба відповідати. Тобі не казали, дівчинко, що обманювати старших погано?

– Ти не скривдиш її, – Ганна Іванівна відступила вбік, затуляючи Яну собою.

Ірма зайшлася зловісним сміхом.

– А хто мені завадить? Може, ти? Відьма, яку я просто зараз позбавлю сили. Жалюгідне видовище...

Із цими словами Ірма дістала зі скриньки каблучку, покрутила, роздивляючись, і з переможною усмішкою наділа на палець. Майже в ту ж мить вона здригнулася й струсонула рукою.

– Ай! Що це?! Що це в біса таке! Ай! Боляче!

Ірма спробувала стягнути каблучку, але срібні метелики й гілочки ніби вчепилися в палець залізними пазурями.

Ірма стогнала і, обхопивши каблучку всіма пальцями вільної руки, намагалася зірвати її геть, але всі зусилля були марними.

– Пече! Пече! Зніміть, заберіть її, прошу, заберіть!

Вона притулилася до стіни й повільно сповзала на підлогу.

– Родинний талісман не дається в руки чужинцю... – тихо

прошепотіла Ганна Іванівна сама до себе. – Я мала би здогадатися раніше...

– Добре, я зніму каблучку, але не раніше, ніж тут, поруч із нами стоятиме мій онук живий і здоровий, – рішуче мовила вона.

– Він... нагорі... – простогнала відьма, корчачись на підлозі. – Нехай вона підніметься й забере його. Ось ключ... Тільки швидше, благаю... Як боляче...

Вільною рукою вона дістала з кишені ключа й кинула його на підлогу до ніг Яни. Дівчина підбрала ключ і рушила сходами нагору. Невисокі дерев'яні двері, очевидно, вели до кімнати під дахом однієї з башт. Яна повернула ключ і увійшла. Кімната була невеликою. Власне, в ній поміщалася лише стара канапа й тумбочка. Павло стояв до неї спиною й завзято трусив віконну раму. Почувши, що хтось відчиняє двері, хлопець рвучко озирнувся. Він виглядав трохи виснаженим, але загалом, як на жертву злої відьми, цілком непогано. На щастя, Ірма, певне ще не встигла вдатися до своїх чаклунських експериментів.

– Яно... Ти тут... Але як? – Павло не вірив власним очам.

– Потім все поясню, ходімо. Там твоя бабуся якраз приборкує відьму, ласу до родинних прикрас.

– Моя бабуся?

– Твоя, твоя. А за сумісництвом, спадкова чаклунка.

– Здуріти можна... – спантеличений Павло покірно рушив слідом за Яною. Вони спустилися сходами до передпокою. Ірма тихо квилула, зіщулившись під стіною. Яна зробила знак Ганні Іванівні: мовляв, усе в порядку, хлопець живий-здоровий.

Ганна Іванівна наблизилася до Ірми й та, стогнучи від болю, простягнула їй руку зі злосчасною каблучкою. Жінка взялася за перстень і потягла на себе, але той не піддався. Ірма зі стогоном повалилася назад на підлогу.

– Що це? – Ганна Іванівна безпорадно озирнулася на Яну. – Я не розумію...

– Ти... ти віддала їх... сама... – прохрипіла Ірма, зводячи на

неї страдницький погляд. – Вони тобі більше не підвладні... Потрібен інший... Спадкоємець...

– Павло... – Яна підштовхнула хлопця в спину. – Іди, ти маєш зняти з неї каблучку.

– Я?!

– Ти Спадкоємець, – Ганна Іванівна озирнулася на онука. – Ти маєш Силу... Вибач, що не сказала раніше...

Хлопець повільно наблизився до напівпритомної від болю Ірми й обережно підняв її руку, торкнувся каблучки, потягнув... Із дзвоном срібний перстень упав на підлогу до ніг Павла. Хлопець нахилився й підібрав прикрасу, дивився на неї мов зачарований.

Ірма схлипувала, дмухаючи на обпечену руку.

– Не смій займати мою родину, – порушив тишу голос Ганни Іванівни. – Ти переконалася: Спадкоємець має силу й тобі не заволодіти талісманом. Краще тобі забратися геть із міста й більше ніколи тут не з'являтися.

Ірма повільно підвелася, тримаючись за стіну, й, хитаючись, зникла в одній із бічних кімнат.

Яна підбрала скриньку й подала її Ганні Іванівні. Павло, ще не ймучи віри, що все це відбувається з ним, здивовано переводив погляд із бабусі на Яну.

– Що це було? Що я зробив?

– Ходімо, – відьми рішуче підхопили хлопця під руки. – Вдома ми все тобі розкажемо.

– Ходять і ходять тут всякі, непотріб різний тягають, – у передранкових сутінках якась підстаркувата жінка (певне сусідка Ірми) розглядала прихилену до паркану мітлу й бурчала собі під ніс.

– Вибачте, це наше, – Ганна Іванівна рішуче схопила мітлу й вийшла з двору. Слідом за нею під здивованими поглядами сусідки вислизнули і Яна з Павлом.

* * *

Ранню каву пили на кухні втрьох. Павло ще й досі не міг оговтатися від нічних подій.

– Чесно кажучи, я трохи не так уявляла початок твого навчання магичній премудрості, але вже сталося як сталося, – Ганна Іванівна пильно дивилася на онука. – Тобі ще треба буде багато працювати.

Павло кивнув, опутивши очі в чашку з кавою, ніби шукаючи там відповіді на свої запитання. «Авжеж, не кожного дня дізнаєшся, що ти спадкоємець давнього чаклунського роду, – подумала Яна, дивлячись на хлопця. – Мда... Це тобі не «Гаррі Поттера» на дивані читати...». Павло, мабуть, відчувши на собі Янин погляд, підняв на неї очі. Дівчина підбадьорливо всміхнулася: «Все буде добре. Врешті-решт, бути чаклуном зовсім непогано, можеш мені повірити...».

* * *

– То ти мрієш про духа-помічника?

Яна з Ганною Іванівною стояли на вулиці, якраз біля різьблених дерев'яних дверей, з яких і почалося знайомство дівчини з її новою оселею.

– Не думала, що це нині така рідкість. У нашій родині такі помічники завжди були звичною річчю. Твоя бабуся має рацію: нема чого тобі за тридев'ять земель до тієї Британії їхати. Ще й невідомо, що за почвару викличе тобі той чаклун. Потім сама не рада будеш. Мій Тимко тут на кутку перший кавалер. От і зараз сусідська кицька з дня на день має кошенят привести. Хоч одному та передасться Дар. Буде й у тебе справжній дух-помічник з гарним родоводом.

– Дякую! – Яна кинулася на шию Ганні Іванівні. І, повагавшись, додала. – А можна ще вас запитати?

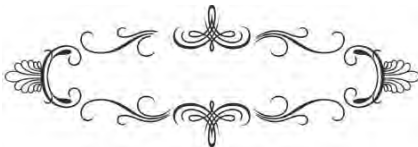
– Про що?

– Ось ця замкова шпарина при землі, вона для кого? Для духів-помічників?

Ганна Іваніна здивовано глянула на власні двері, ніби вперше їх побачила.

– А, це... Та то чисто випадково трапилося, я ще дівчинкою була. Пошкодили якісь хулігани різьблення на дверях. Тато тоді засмутився дуже, цей вхід заколотили, а двері зняли й відвезли до майстерні. А потім майстри, коли назад чіпляли, то не тим боком навісили. Батько як побачив – лаявся, страшно. Але мама сказала, нехай уже буде як є, все одно цим входом не користувалися. То так і залишилося. До речі, ти чи не перша увагу звернула.

Ну, це ж треба! Яна розсміялася і ще раз кинула погляд на дивні двері. Біля них походжав кіт-помічник Тимко, терся спиною об дерев'яні різьблені квіти. Ганна Іванівна пішла в дім, а за нею і Яна. Коли біля хвіртки дівчина озирнулася назад, kota вже не було. Як він устиг непомітно прослизнути повз них? – здивувалася Яна. Чи, може, цей вхід не такий уже й простий?.. Вітер бавився високою травою біля старовинних різьблених дверей. Жодна з травинок не була прим'ята.

ЗМІСТ

«Княжа осінь злігає над містом...».....	3
Звір	4
Мій коханий віконт	16
Руслана.....	43
Замок на околиці міста	50
Темна вода	56
Родинні цінності	67

Літературно-художнє видання

Олена Анатоліївна Терещенко

Симаргл на підвіконні

(хімерні історії)

Редактор Олена Степанець

Технічний редактор Олег Єрмоленко

Комп'ютерна верстка Олени Журко

Дизайн обкладинки Олександра Терещенка

Коректори: Тетяна Чернова, Ольга Василенко

Підписано до друку 20.11.2020

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Cug.

Ум. друк. арк. 5,35. Ум. фарб.-відб. 5,35. Обл.-вид. арк. 5,75.

Зам. 0105-7. Тираж 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року

Тел.: +38-097-385-28-13

Віддруковано ТОВ «Видавництво «Десна Поліграф»

14035, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40

Терещенко Олена Анатоліївна

народилася 5 листопада 1981 року в місті Чернігові. Закінчила Чернігівський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка та аспірантуру (за фахом – історик). Працювала журналістом на радіо, в друкованих та Інтернет-виданнях.

Пише вірші та прозу, наукові та науково-популярні статті, зокрема краєзнавчої тематики.

У 2012 році у Чернігові вийшла друком науково-популярна книга «Прогулянки з привидами: містичні легенди Чернігівщини».

Лауреат Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова-2017» у номінації «Дитяча література».

9 786177 833856